

Патријарх Порфирије отворио изложбу „Свети Сава“: Светиње настале из живота Цркве и за живот Цркве

Историјска изложба под називом „Свети Сава“, приређена поводом великог јубилеја – 850 година од рођења Растка Немањића, светитеља Саве, првог Архиепископа самосталне Српске Цркве, просветитеља, дипломате, законодавца и прве у низу најузвишенијих личности српске духовне и културне историје – свечано је отворена 14. маја 2026. године у Галерији Српске академије наука и уметности у Београду.

Светосавско наслеђе није грађено на сили, него на истини, правди, просвећењу и духовној одговорности

Његова Светост Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски г. Порфирија, у чијој личности се сабира осмовековна непрекинута српска духовна нит од Светог Саве до данас, отворио је изложбу и том свечаном приликом поручио:

– Поштована господо архијереји, уважени представници Српске академије наука и уметности, представници државних и културних установа, драги гости, вечерас се у овом простору не отвара само једна изложба. Пред нама се отварају двери осмовековног српског духовног, културног и историјског памћења, окупљеног око личности Светога Саве — личности која је дубље од било кога другог обележила пут Српске Цркве, српске културе и самосвести нашег народа.

Зато није случајно што изложба носи једноставан назив – „Свети Сава“. Јер име Светог Саве већ вековима у себи сабира најдубље слојеве духовног, културног и историјског искуства српског народа. У том имену сусрећу се Хиландар и Студеница, Жича седмобрата, Кареја и Горња испосница, Крмчија и Типици, иконе и храмови, богослужење и уметност, а изнад свега жива вера народа.

Ова изложба зато има много шири значај од једног јубиларног подсећања.

Она показује колико је светосавско наслеђе прожело различите векове и различите облике српске културе: од средњовековних светиња, рукописа и икона, преко уметности потоњих столећа, до савременог стваралаштва. Пред нама није само историјски преглед, него сведочанство једног дугог и непрекинутог трајања, сталног присуства Светог Саве међу Србима.

Посебан благослов ове изложбе јесте присуство светиња које су из царске лавре манастира Хиландара стигле у Београд као живо сведочанство везе Свете Горе, Српске Цркве и нашег народа. Међу њима су иконе пред којима су се молили Свети Сава и Свети Симеон Мироточиви, Карејски типик који сведочи о поретку Савиног духовног живота, као и светиње које вековима припадају не само нашем народу, него и живом молитвеном и духовном искуству васељенске Цркве.

Ова изложба зато не говори само о историји српске културе и уметности. Она говори и о Цркви као простору у коме су та дела настајала, за који су стварана и из кога су добијала свој пуни смисао. Црква их је вековима чувала, тумачила и предавала новим поколењима. То чини и данас, а чиниће светим Савиним молитвама, до свршетка света.

У срећним и слободним временима српски народ је живео у својој држави и Богу се молио у својој Цркви. Али постојала су и времена таме и страдања када државе није било, а Црква је остала. У њој је народ чувао своје памћење, свој језик, своје светитеље и своје светиње. У њој је, чувајући све то, сачувао себе.

И управо су ова дела која вечерас стоје пред нама кроз различите епохе имала другачију, али подједнако важну улогу. У временима слободе уздизала су лепоту богослужења, изражавала снагу вере и достојанство једног хришћанског народа, а у временима страдања, расејања и неправде подизала су ум и срце ка небу, крепила, тешила и подсећала народ ко је, коме припада и куда треба да иде.

Свети Сава је најпре себе измирио са Богом, па је зато могао да буде миротворац међу људима. Из мира који је стекао, мирио је браћу, сабирао завађене, градио Цркву, уређивао народни живот и отварао путеве према Истоку и Западу. Светлост коју је примио није задржао за себе. Претворио ју је у дело, у службу, у просвећивање, у бригу за сваког човека и народ.

Нека би и ова изложба у временима немира, подела, буке и многих обмана била позив на измирење, на трезвеност, на разликовање истине од лажи и

светлости од таме. Светосавско наслеђе није грађено на сили, него на истини, правди, просвећењу и духовној одговорности. Управо зато оно и данас има снагу да нас охрабри да стојимо на страни истине.

Ове светиње и ова дела нису настајали да буду тек неми украси на зидовима музеја, нити само тема учених анализа и тумачења. Оне су настале из живота Цркве и за живот Цркве. Настале су да надахњују, укрепљују, просвећују и освећују. У себи носе снагу вере, храброст у временима искушења и светлост која показује пут онда када многа друга светла бивају угашена.

Оно што су ове светиње и ова дела значили поколењима пре нас, то могу значити и онима који долазе после нас. Оне су чувале наше претке у тешким временима, учећи их ко су, коме припадају и како да остану усправни онда када је било најтеже. Зато верујемо да ће и будућим поколењима бити извор снаге, утехе, храбрости и духовног оријентира.

Посебну благодарност дугујемо Музеју Српске Православне Цркве, Српској академији наука и уметности, ауторима изложбе, бројним сарадницима, установама и појединцима који су учествовали у овом великом подухвату, а нарочито свештеном братству манастира Хиландара и свима који су омогућили да овај велики јубилеј буде обележен на начин достојан Светог Саве и његовог наслеђа.

Ова изложба није само поглед у прошлост. Она је сведочанство живог трајања светосавског предања и позив да и у нашем времену будемо достојни свега онога што смо наследили у њему. Јер док год будемо умели да чувамо то наслеђе и да живимо из њега, знаћемо ко смо, коме припадамо и куда треба да идемо. Нека нас ова изложба томе још више приближи.

Молитвама Светог оца Саве, Господе Исусе Христе, Боже наш, помилуј и спаси нас.

Изложба „Свети Сава” – најзначајнији културни догађај у Србији

– Постоје личности које суштински припадају историји. Оне постају трајање једног народа. Свети Сава припада том ретком поретку. Он није само део српске историјске и духовне прошлости. Он је један од темеља српског постојања. Без његовог дела тешко је замислити духовни лик Србије, њен културни образац, њену писменост, њену државотворну мисао, па и саму свест народа о себи. Зато вечерас, окупљени пред изложбом посвећеном Светом Сави не стојимо само пред предметима велике историјске и уметничке вредности. Стојимо пред сопственим наслеђем и темељом

идентитета, пред питањем шта смо наследили, али и пред питањем колико смо својим делом, животом и залагањем достојни оног што нам је остављено – поручио је министар културе Републике Србије г. Никола Селаковић и нагласио:

– Светосавље није настало у једном тренутку, нити само у једном делу. Оно је настало у дугом и дубоком прожимању духовности, државотворности, писмености, културе и моралног поретка. Настало је на путу који је од принца Растка водио ка Светом Сави, ка човеку који је разумео да се величина народа не мери силом, већ духом. Тај дух је Свети Сава уградио у камен наших светиња: у Студеницу у којој је сачувано духовно седиште Немањичке Србије и у којој је настало прво велико сведочанство српске духовне књижевности – Житије Светог Симеона; на Светој гори, у Хиландару, који није само манастир, већ место сабирања српске духовне и културне свести; у Жичи, где је утемељена самосталност Српске Цркве и где је духовни поредак постао ослонац државног трајања.

– У овим задужбинама Србија је први пут добила своје дубље духовно и државотворно значење. Камен је постао памћење, а храмови су постали видљиви знаци једне духовне и државне идеје. Ипак, Свети Сава није градио само каменом и мермером. Градио је и пером, мишљу и речју. Док су у Студеници, Хиландару и Жичи настајале светиње које су обликовале духовни и државни простор Србије, у рукописима, житијима, беседама, у Законоправилу, настајала је и духовна и културна свест народа. У том простору писане речи Свети Сава је поставио темеље нечега што превазилази појединачне текстове. У Законоправилу је обликовао поредак у коме закон није одвојен од правде, нити власт од одговорности. У житијима и духовним списима отворио је прве велике странице српске писане културе у којима реч постаје и поука, и памћење, и мера духовног живота – нагласио је министар Селаковић и закључио:

– Тако је и кроз камен и кроз реч Свети Сава обликовао духовни и културни хоризонт из кога је израсло Светосавље као трајна мера идентитета, памћења и духовне одговорности српског народа. Можда, управо ту лежи суштинско питање нашег времена: Шта остаје од нас ако изгубимо свест о том наслеђу? Шта остаје од српске културе ако заборави своје духовне темеље? И шта остаје од народа који престане да препознаје вредност и вредности на којима је настао?

Министар Селаковић је посебну благодарнио Музеју Српске Православне Цркве који је својом иницијативом, истрајним залагањем и организацијом

окупио бројне институције, стручњаке и чуваре културног блага око узвишене мисије да се дело и лик Светог Саве представе не само као историјска успомена, већ као живо, духовно и национално надахнуће српског народа.

Са нарочитом благодарношћу министар Селаковић се обратио Светом манастиру Хиландару, Задужбини Хиландара и Министарству културе Републике грчке, који су омогућили да драгоцене дела из хиландарске ризнице буду представљена јавности од којих се нека први пут износе пред ширу публику, а посебну захвалност је упутио гђи Лини Мендони, министру културе Републике Грчке чије присуство изложби сведочи о дубоким и вековним везама српског и грчког народа:

- Те везе нису само историјске или политичке, оне су дубоко братске и духовне. Повезују нас Света гора, наша православна вера и традиција, византијско наслеђе, али и векови заједничких историјских искушења у којима су српски и грчки народ, сваки на свом простору, очували своју веру, свој културни идентитет и своје духовно достојанство, истрајавајући у тежњи ка слободи и очувању сопственог цивилизацијског наслеђа.

Дубоке историјске и културне везе српског и грчког народа

- Са посебним осећајем среће и узбуђености налазим се данас у Београду, представљајући Владу Републике Грчке и грчки народ, како бисмо заједно одали почаст једној од најзначајнијих личности православне духовне традиције и историје Балкана, Светом Сави - поручила је гђа Лина Мендони, министар културе Републике Грчке, која је изразила захвалност свом српском колеги на позиву и свима који су радили на реализацији ове велике и јединствене изложбе.

- Ова изложба представља значајан културни догађај не само за Србију већ и за цео православни свет и европску културну заједницу и баштину. Прослава 850. годишњице рођења Светог Саве јесте јединствена прилика за дубље размишљање и осврт на заједничко историјско и црквено сећање и традицију. Као оснивач аутокефалне Српске Цркве, али и као велики учитељ, законодавац, говорник, дипломата и ктитор, Свети Сава је допринео утемељењу верског, културног и националног идентитета српског народа. Грчка осећа посебну част због учешћа на изложби кроз седам значајних експоната које је уступио Свети манастир Хиландар - поручила је др Мендони и закључила:

- Односи између Србије и Грчке се темеље на дубоким историјским везама,

значајним заједничким духовним доприносима и међусобном поштовању, а култура представља један од мостова којима су два народа повезана, о чему сведочи овај историјски сусрет вере и науке.

САНУ у мисији очувања, проучавања и представљања српског духовног, културног и историјског наслеђа

Академик Зоран Кнежевић, председник Српске академије наука и уметности, пожелео је присутнима добродошлицу у здање највише научне и уметничке установе српског народа и поручио:

- Растко Немањић - Свети Сава је једна од оних монументалних личности српске историје које су на ту историју судбински утицале, које су је одлучујуће обликовале и које су на тај начин и саме постале историја. Сава и данас заслужено носи ореол једног од највећих и најплеменитијих симбола српског идентитета, светог човека којем у доброј мери морамо бити захвални што су српско име, дух и вера стварани и нарастали кроз његово дело, да би промишљу његовом вођени прошли највећа искушења и претрајали кроз таму векова под туђинском влашћу. Савремена историјска наука, али и изворно народно предање, особеност српског историјског случаја, оваплоћеном у самодржавном карактеру монархије и аутокефалном статусу Архиепископије, са правом везује за синове родоначелника династије Стефана Немање, краља Стефана Првовенчаног и брата му Светог Саве. Одрекавши се световне власти, Свети Сава је читав свој живот посветио упорном и неуморном раду у служби своје Цркве и свог народа, посећивао је царске дворове и обилазио келије пустињака, света места и древне манастире, и свуда био приман, поштован и радо виђен гост, учитељ и отац.

- Човек стамене одлучности, снажног ума и непресушне енергије, Сава је био пример највиших моралних и духовних вредности које човек може да поседује: посвећени писац житија и типика, градитељ и просветитељ, али и способни дипломата, помиритељ завађене браће, неуморни путник, светогорац и хиландарац, утемељитељ аутокефалне Српске Цркве и први Архиепископ српски, у потпуности посвећен својој вери и мисији. Све то сабрано је у личности аскетске природе која је своје овоземаљско битисање подредила врлини и духовној чистоти и чврсто се тих својих опредељења држала без остатка и до последњег даха. Изложба коју вечерас предајемо уваженом посетиоцу има за циљ да савременом, поготово младом, човеку представи и приближи живот и дело Светог Саве и да му пренесе Савино светитељско завештање које српска покољења вековима преносе онима који долазе после њих - поручио је академик Кнежевић и запазио:

- Нека ми буде дозвољено да као човек коме је откривање тајни космоса било и остало животно опредељење, у овој свечаној прилици кажем да је нека врста космичке правде, ако таквом помало езотеричном појму има места у данашњем свету рација и сведеног поимања, то што се на месту на којем се спаљивањем моштију Светог Саве хтело избрисати сећање на њега стоји данас велелепни храм који слави његово име и успомену на њега. Дан када је на свет дошао Растко Немањић остаће забележен у историјским хроникама и народном сећању, али, рекао бих, најпре у срцима свих нас, његових духовних потомака и поштоваоца.

Заједнички труд Музеја Српске Православне Цркве и Српске академије наука и уметности

Изложбу „Свети Сава“ заједнички су приредили Музеј Српске Православне Цркве и Српска академија наука и уметности са намером да се кроз изузетно драгоцене рукописе, иконе, фреске, архивску грађу, уметничка дела и мултимедијалне садржаје осветли непролазно дело Светог Саве и његов дубоки траг у духовном, културном и историјском идентитету српског народа.

Посебну вредност ове изложбе чине предмети изузетног историјског, духовног и уметничког значаја, сабрани из бројних музеја, библиотека, архива, манастира и црквених ризница, а нарочито из манастира Хиландара, места неодвојивог од живота и дела Светог Саве. Пред посетиоцима се, на једном месту, налазе сведочанства векова српске духовности и културе, дела која не представљају само врхунац уметничког наслеђа, већ и живо памћење једног народа и његове Цркве: иконе Христа Пантократора, Богородице

Одигитрије, Млекопитатељнице, Светог Саве и Светог Симеона, реплике хиландарског игуманског штапа и патерице Светог Саве Освећеног, Карејски типик и реплика иконе Богородице Тројеручице.

Аутори изложбе су Његово Преосвештенство викарни Епископ моравички проф. др Тихон; дописни члан Српске академије наука и уметности проф. др Игор Борозан и доцент др Миљана Матић, који су, заједно са управнику Музеја Српске Православне Цркве, свештеником др Владимиром Радовановићем, својим знањем и посвећеношћу допринели да велики јубилеј буде представљен на достојан и репрезентативан начин. Коначни облик и визуелни идентитет изложбе Свети Сава дали су кустос изложбе гђа Жаклина Марковић, аутор изложбеног дизајна проф. Ђорђе Мандрапа и аутори графичког дизајна и визуелног идентитета изложбе г. Александар Радосављевић и Немања Илић.

Личност Светог Саве вековима представља место сусрета духовности, просвете, државотворности и културе. Његово дело остаје један од најчвршћих темеља српског духовног и културног идентитета, али и мост који српску културу повезује са великим наслеђем византијског и православног света, европском и светском баштином. Изложба „Свети Сава” наставља изузетну сарадњу Галерије Српске академије наука и уметности и Музеја Српске Православне Цркве. Управо та сарадња, утемељена на поверењу, преданости и заједничкој одговорности према духовном и културном наслеђу омогућила је и настанак изложбе.

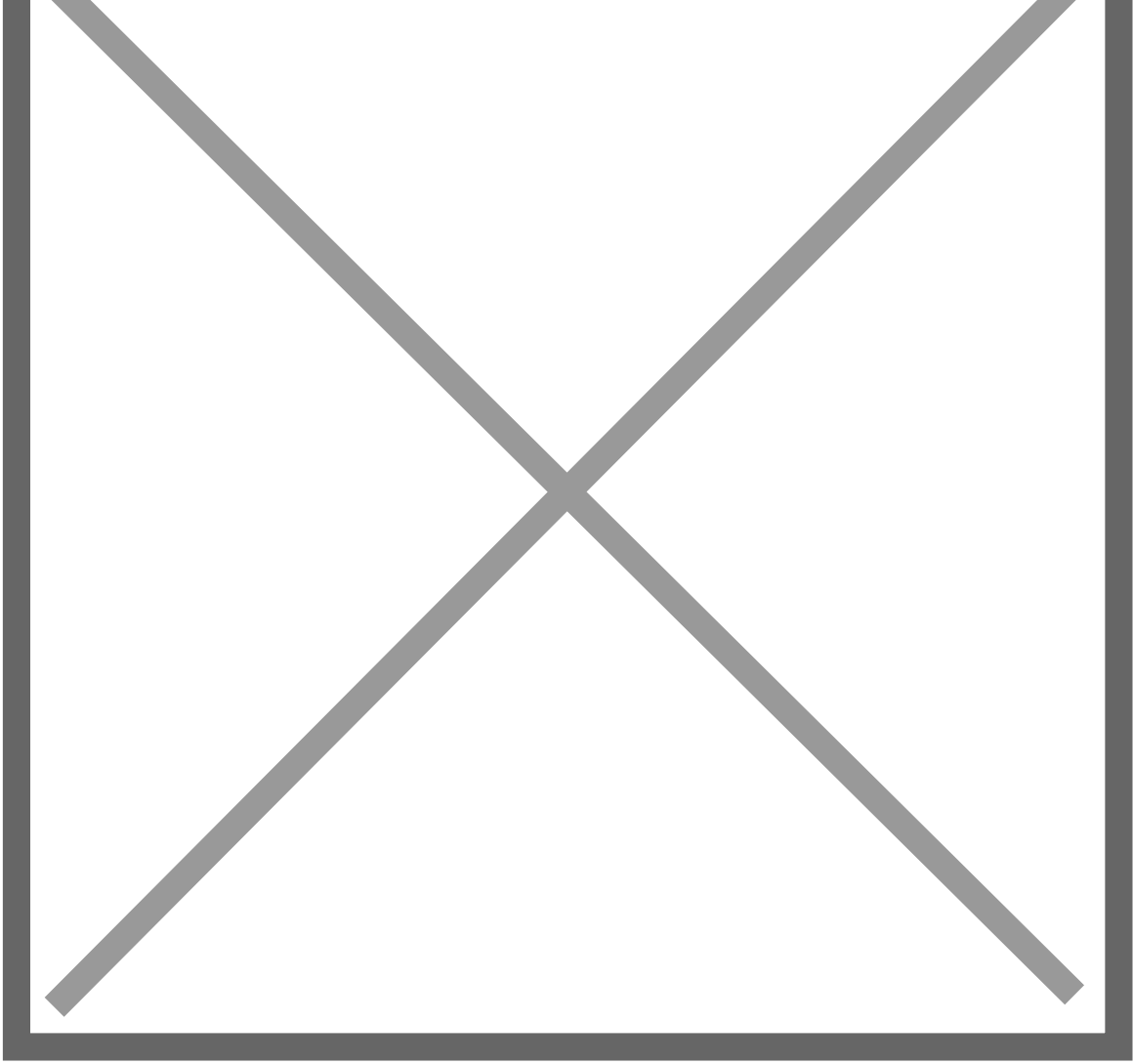
Тај велики подухват не би био могућ без сарадње бројних институција, епархија, манастира, музеја, библиотека, као ни без подршке државних установа, добротвора и појединаца који су препознали значај великог јубилеја и помогли његову реализацију, а међу њима су: Задужбина Светог манастира Хиландара, Министарство културе и спорта Републике Грчке, Министарство културе Републике Србије, Министарство правде – Управа за сарадњу с црквама и верским заједницама, компанији „Дунав осигурање”, као и академик Владимир Костић, академик Драган Војводић и др Миливоје Ранђић.

У пратећем програму је учествовао октет Београдске богословије која са поносом носи име Светог Саве.

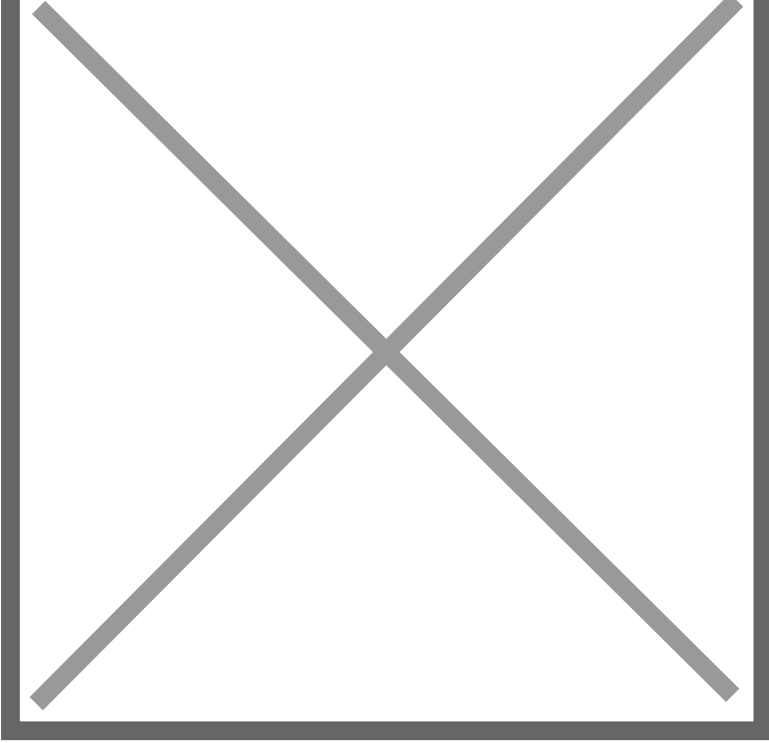
Свечаном отварању изложбе су присуствовали: високопреосвећена и преосвећена господа архијереји сабрани на редовном заседању Светог Архијерејског Сабора, високопреподобни игуман хиландарски Методије,

представници Владе Републике Србије, академици, представници традиционалних цркава и верских заједница, дипломатског кора и најзначајнијих научних, културних и просветних установа, као и високи гости из Грчке чије присуство сведочи о значају личности Светог Саве и духовним и културним везама које вековима повезују српски и грчки народ.

Историјска изложба једноставног назива Свети Сава, коју Музеј Српске Православне Цркве организује у Галерији Српске академије наука и уметности, трајаће од 15. маја до 19. јула. То ће бити потпуно јединствена и непоновљива прилика да, поред других драгоцених уметничких дела везаних за личност и живот Светог Саве, верни народ види и поклони се иконама Христа Пантократора, Богородице Одигитрије, Млекопитатељнице, Светог Саве и Светог Симеона, репликама хиландарског игуманског штапа и патерице Светог Саве Освећеног, Карејском типiku и реплици иконе Богородице Тројеручице.

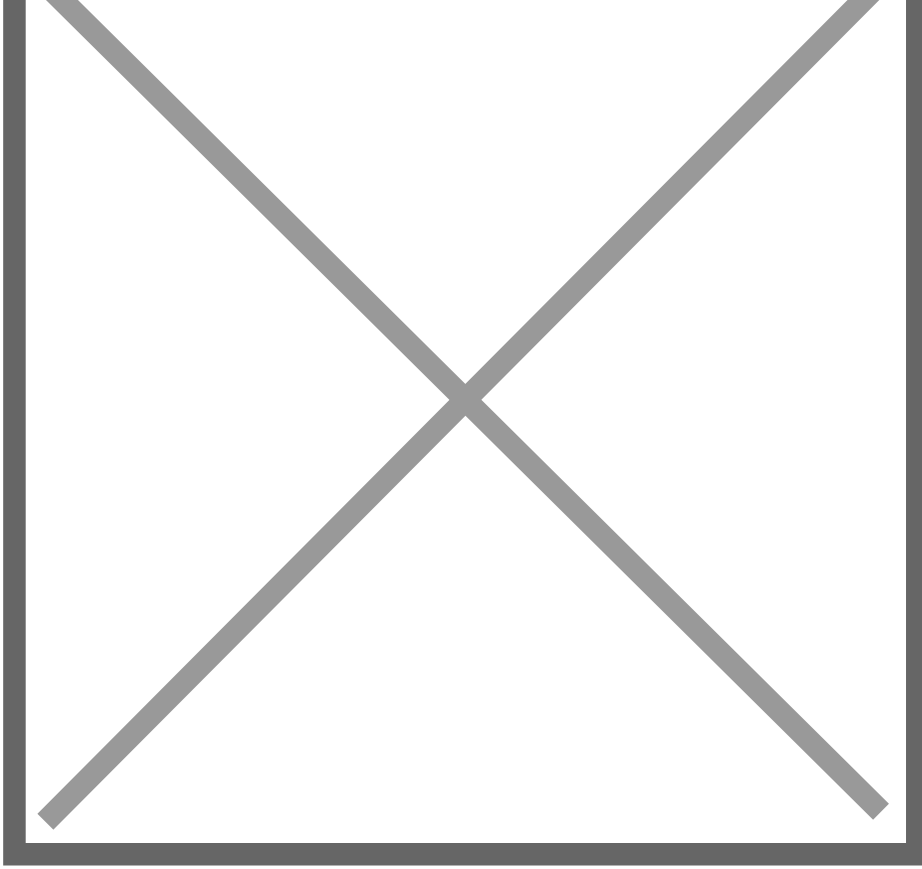
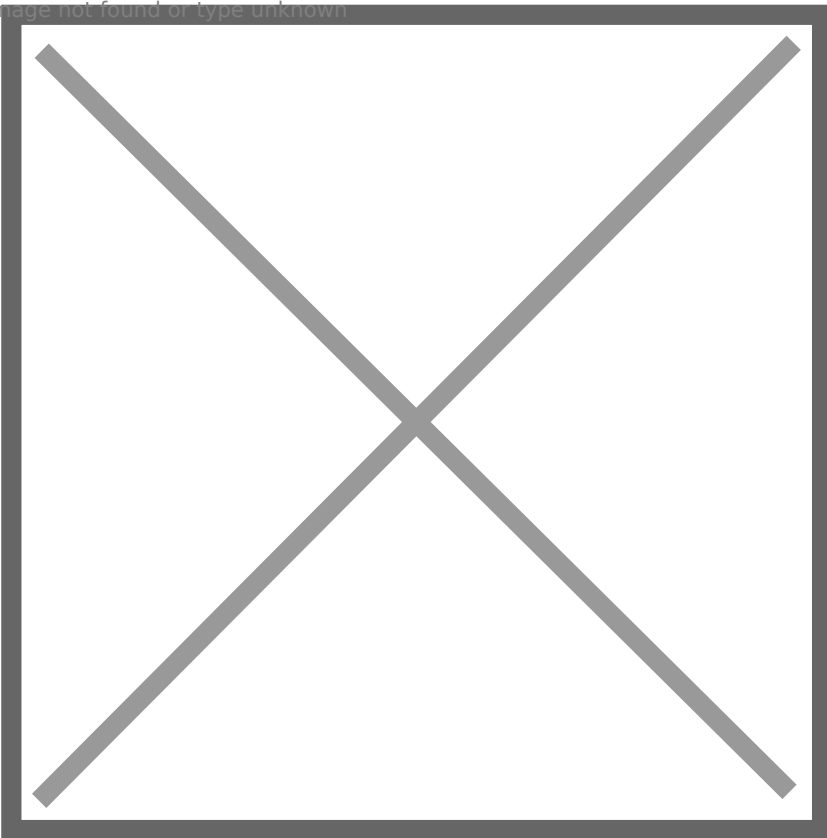
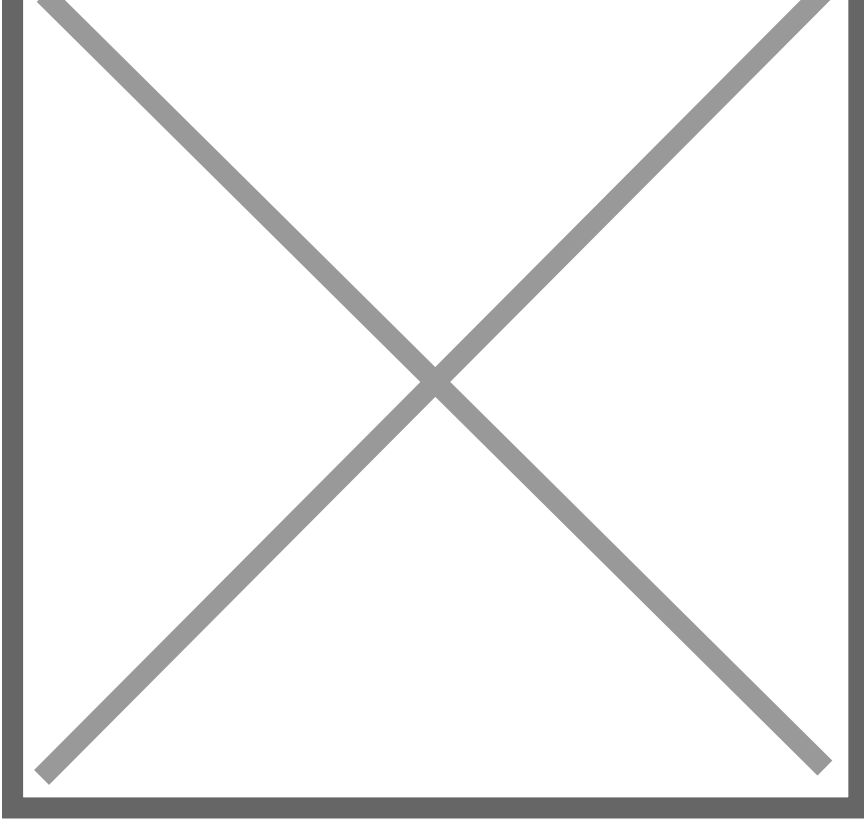

Image not found or type unknown

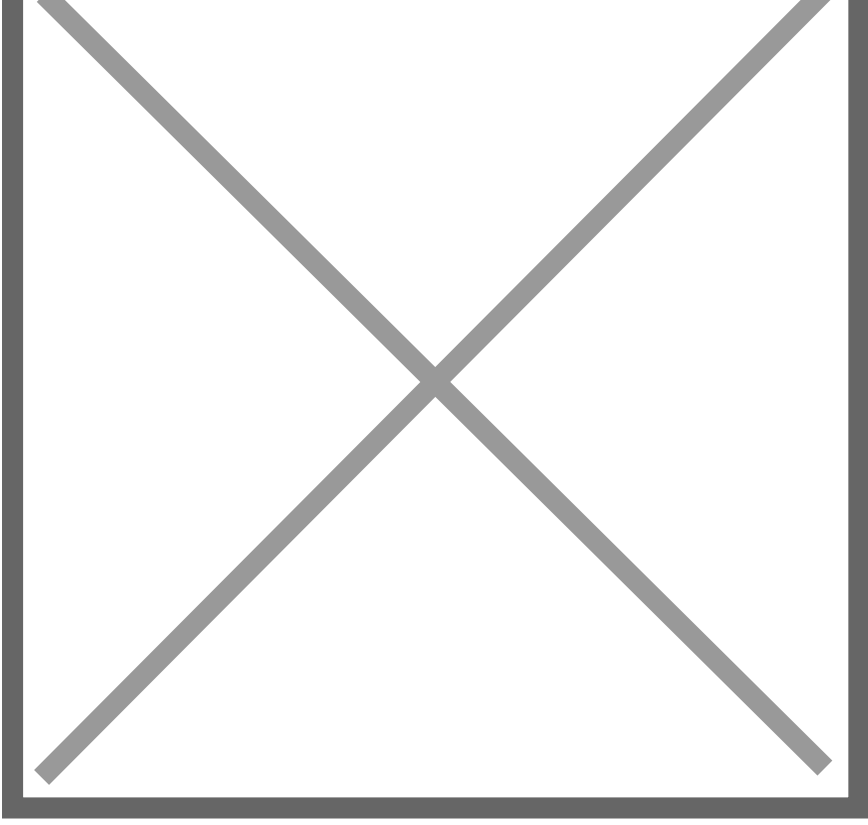

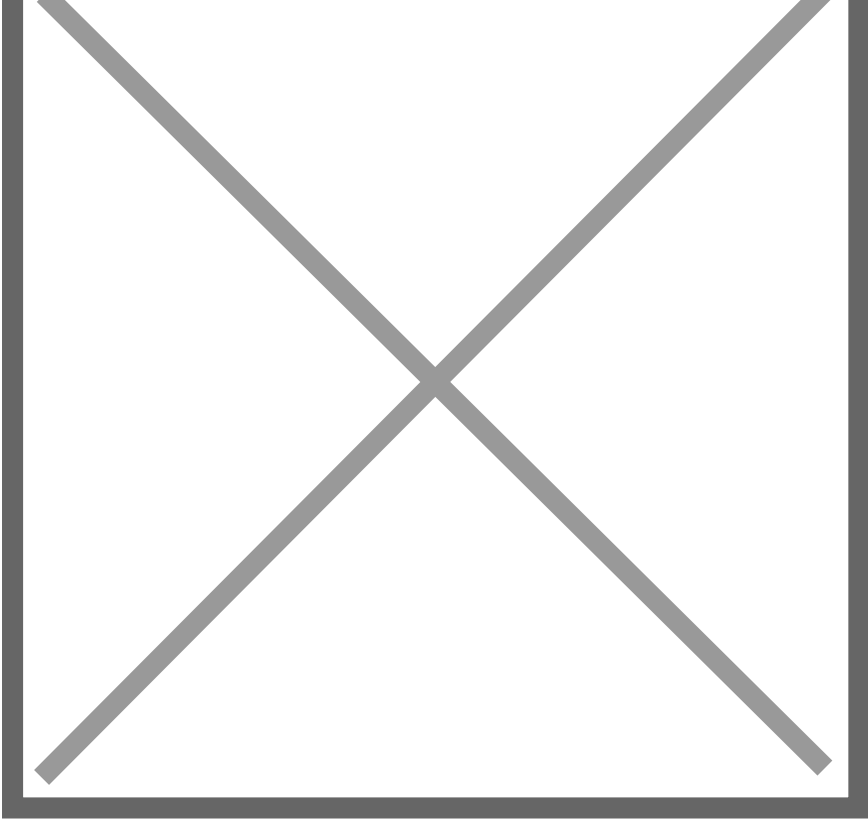

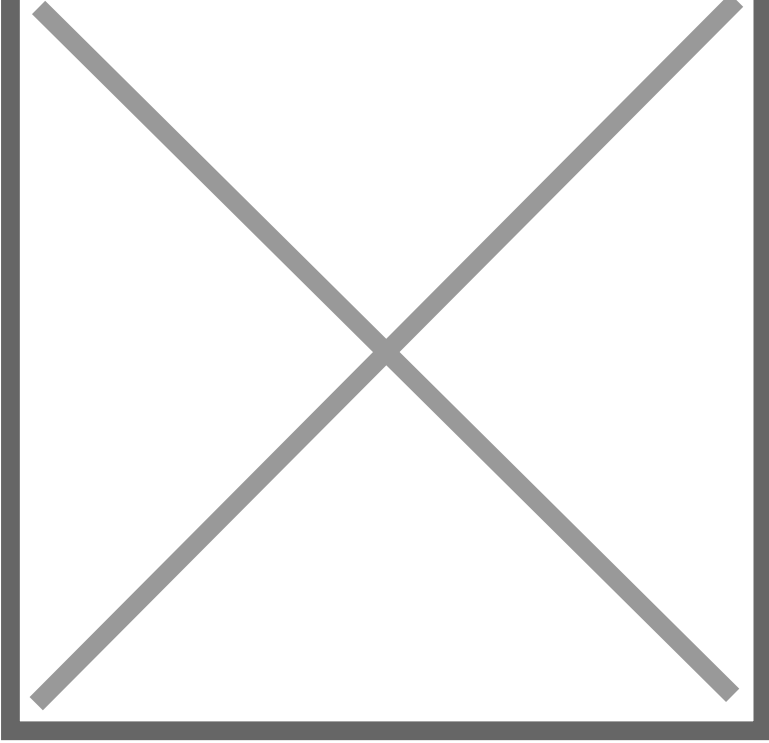

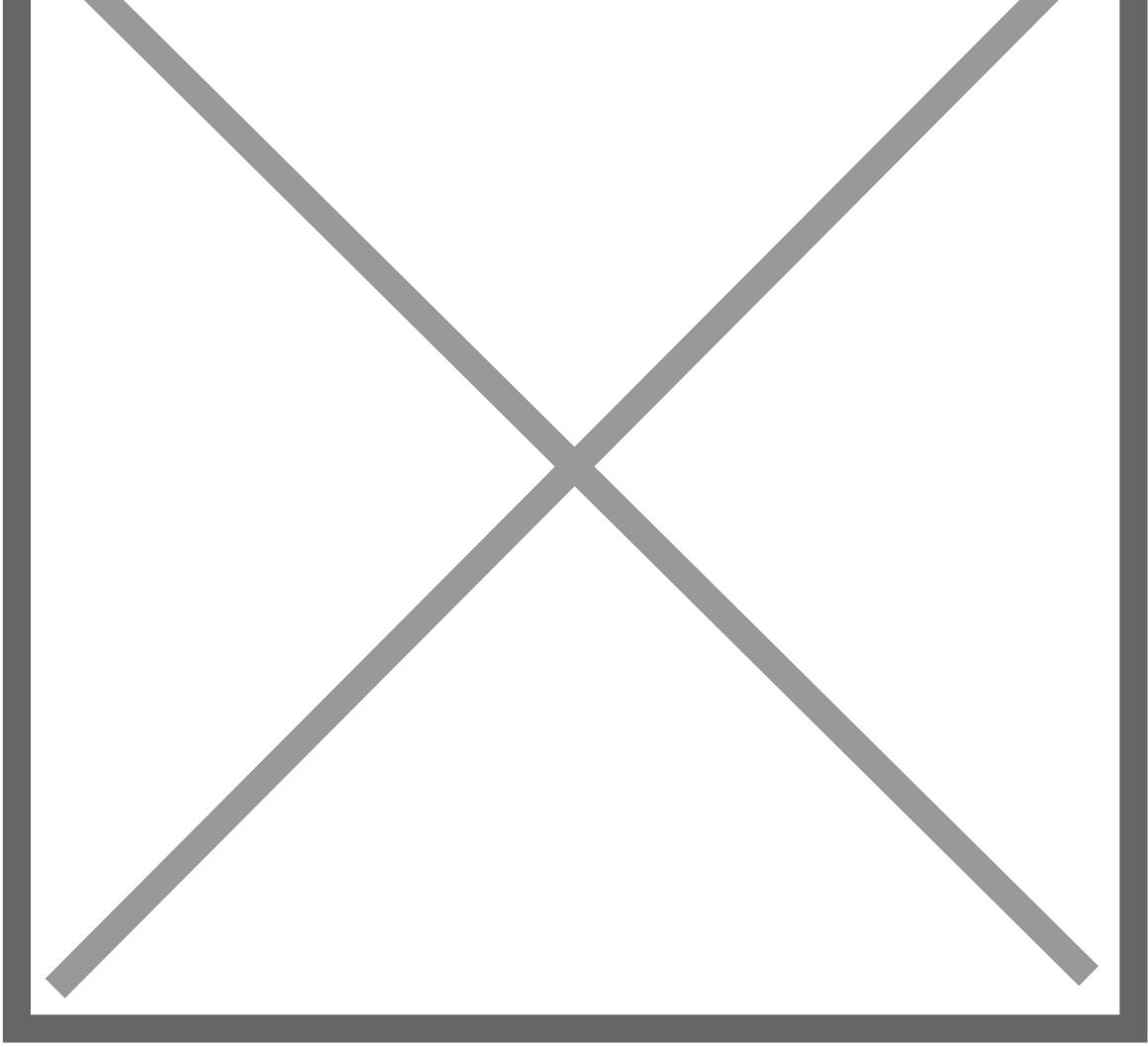

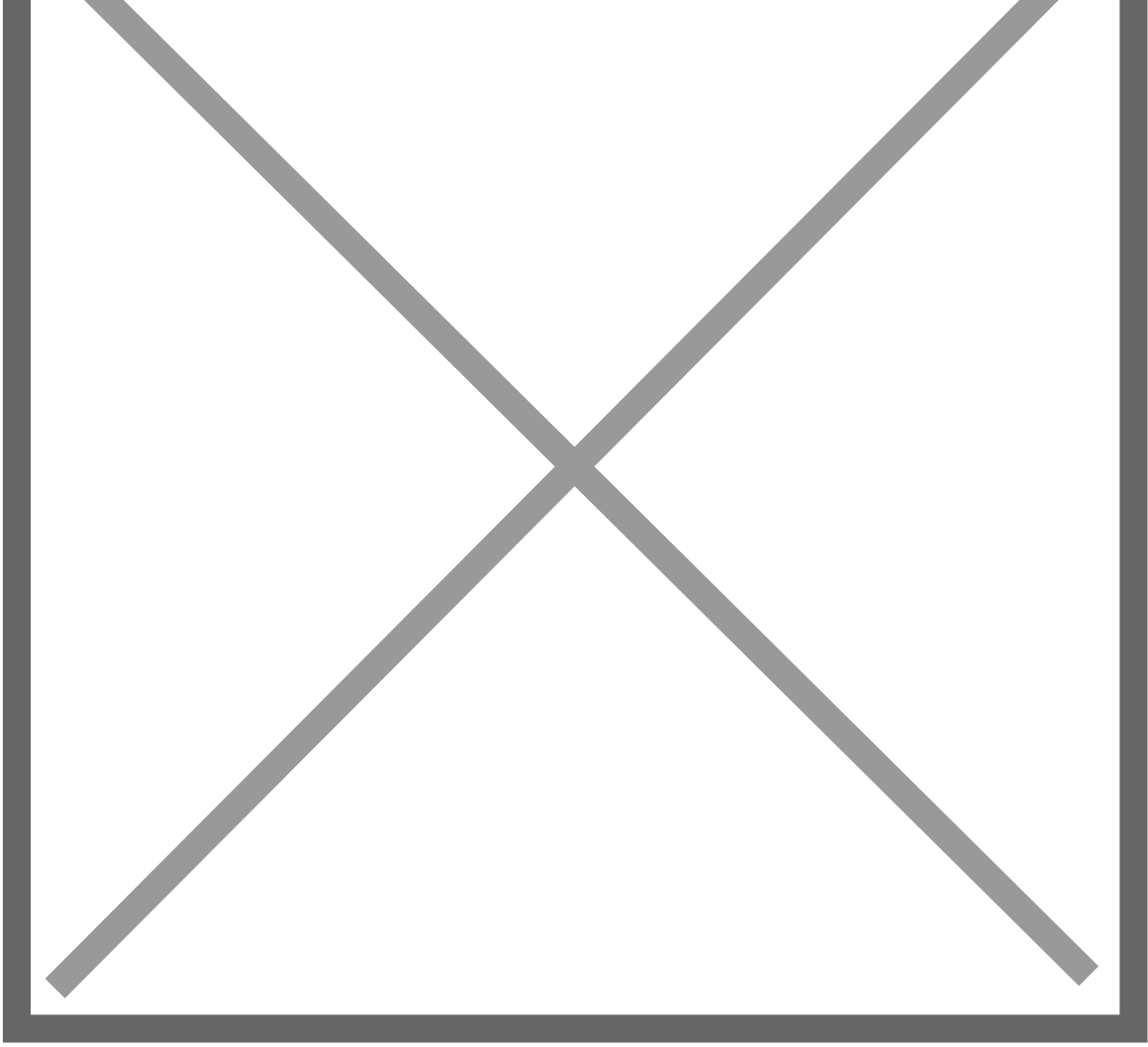

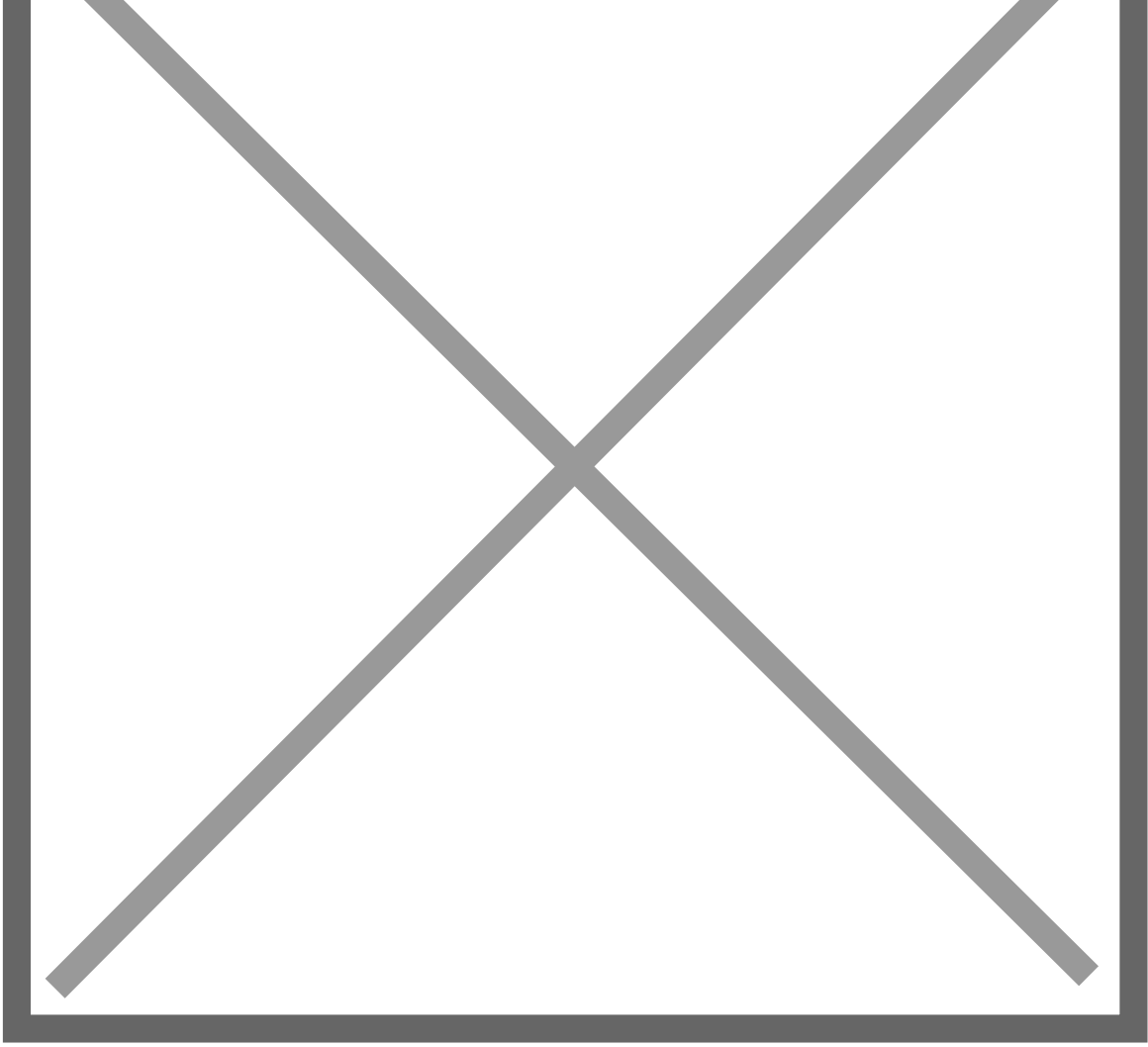

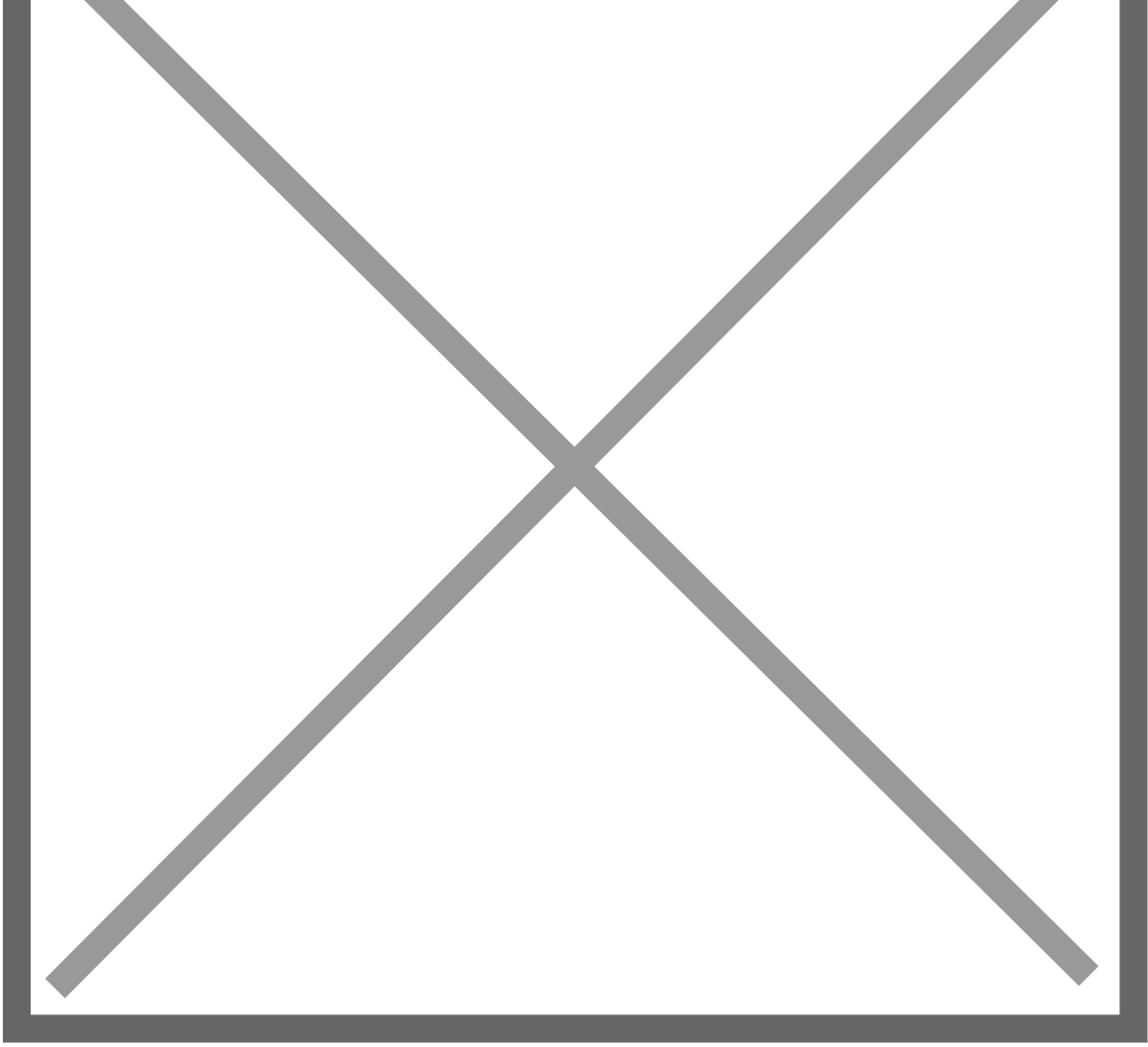

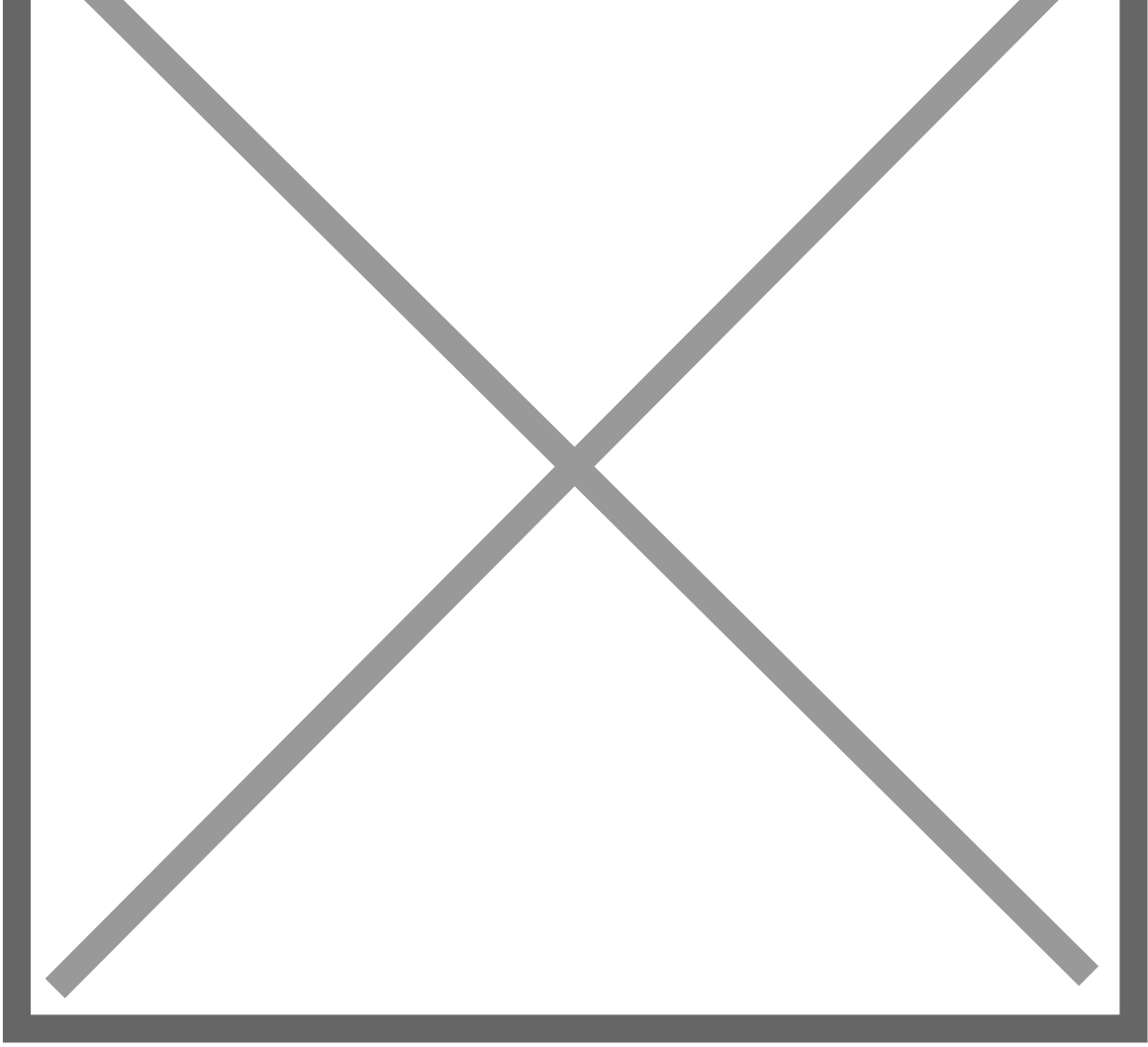

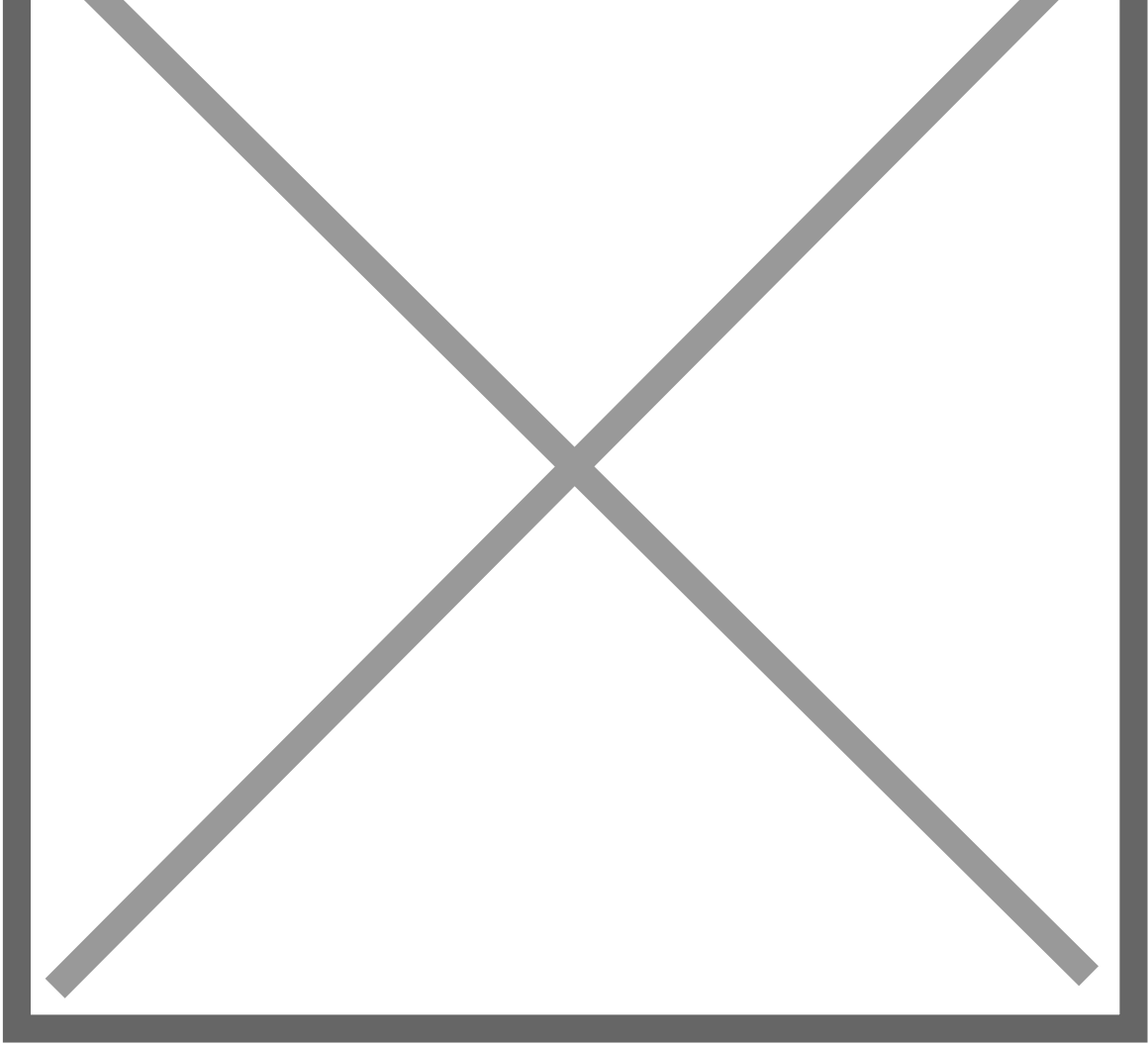

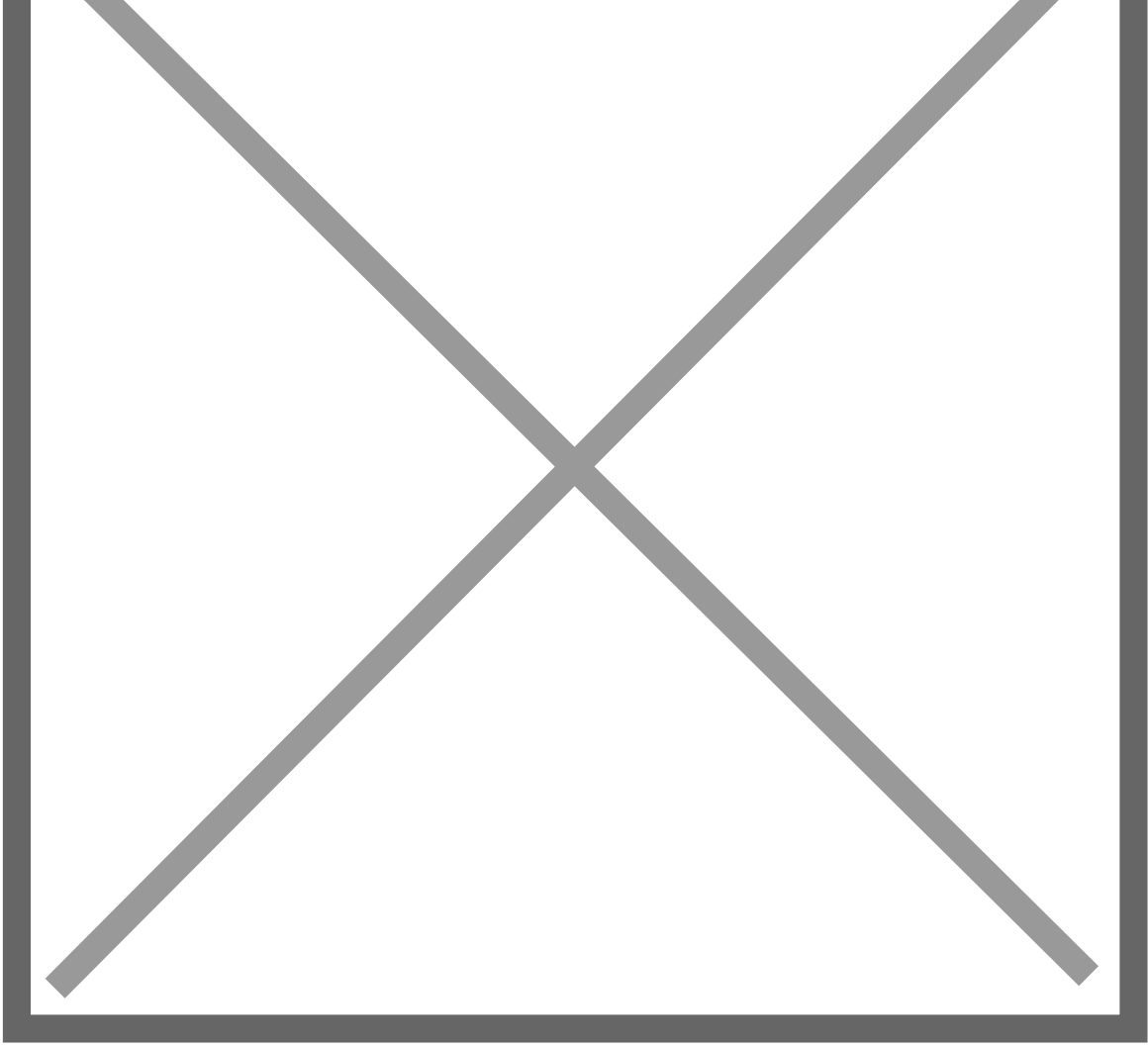

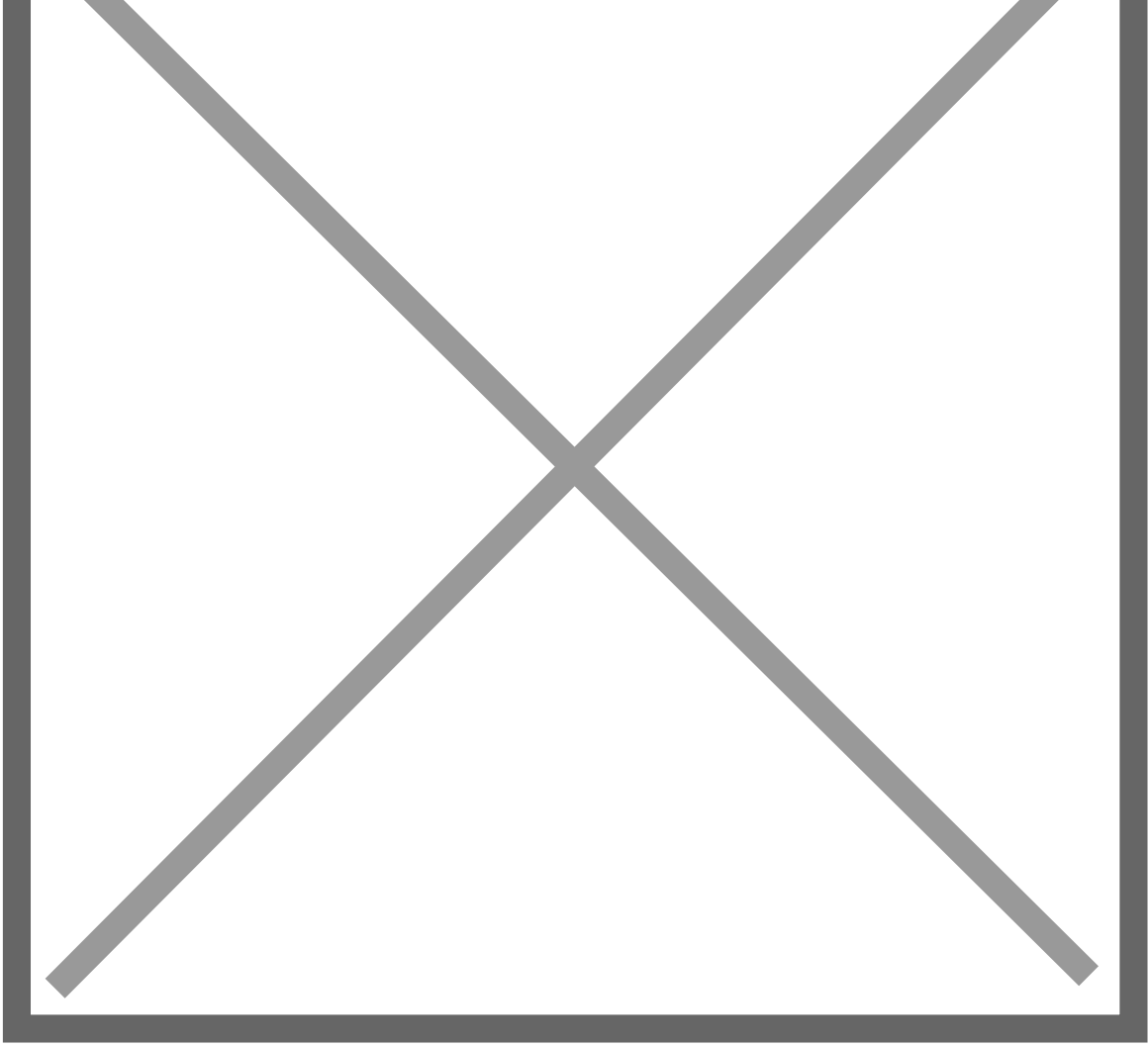

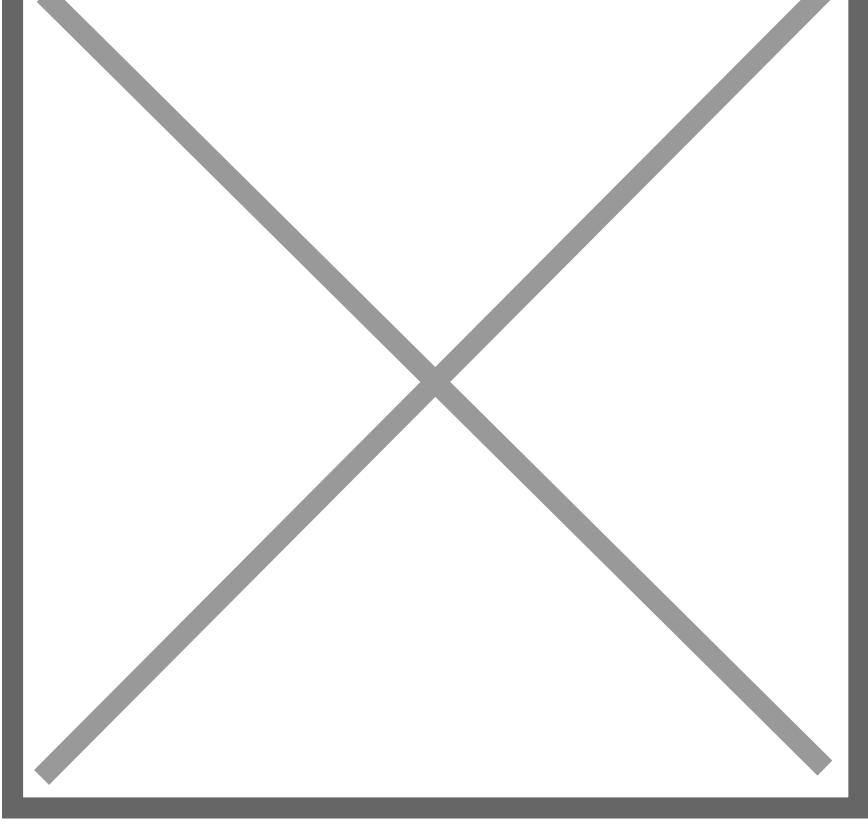

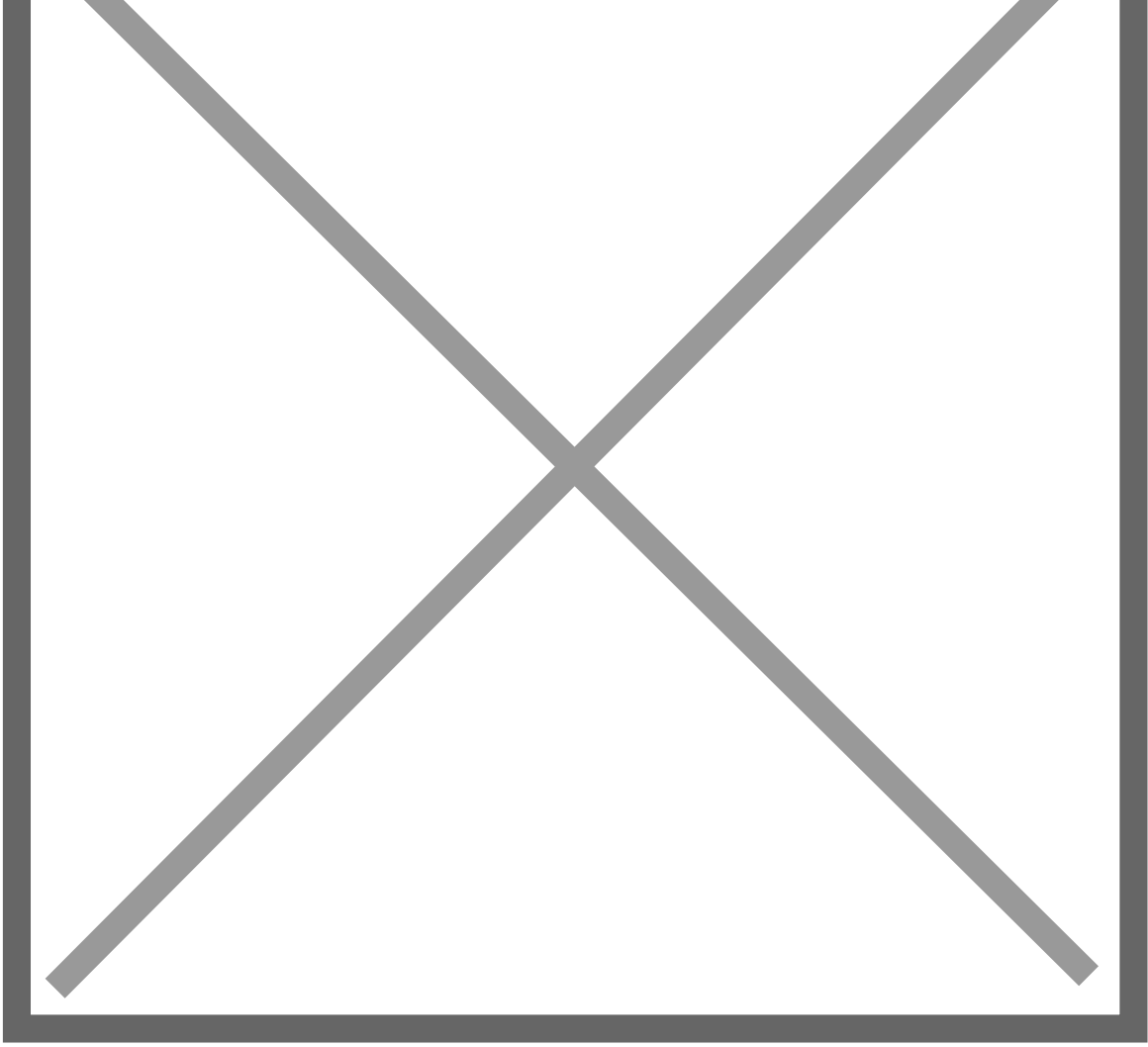

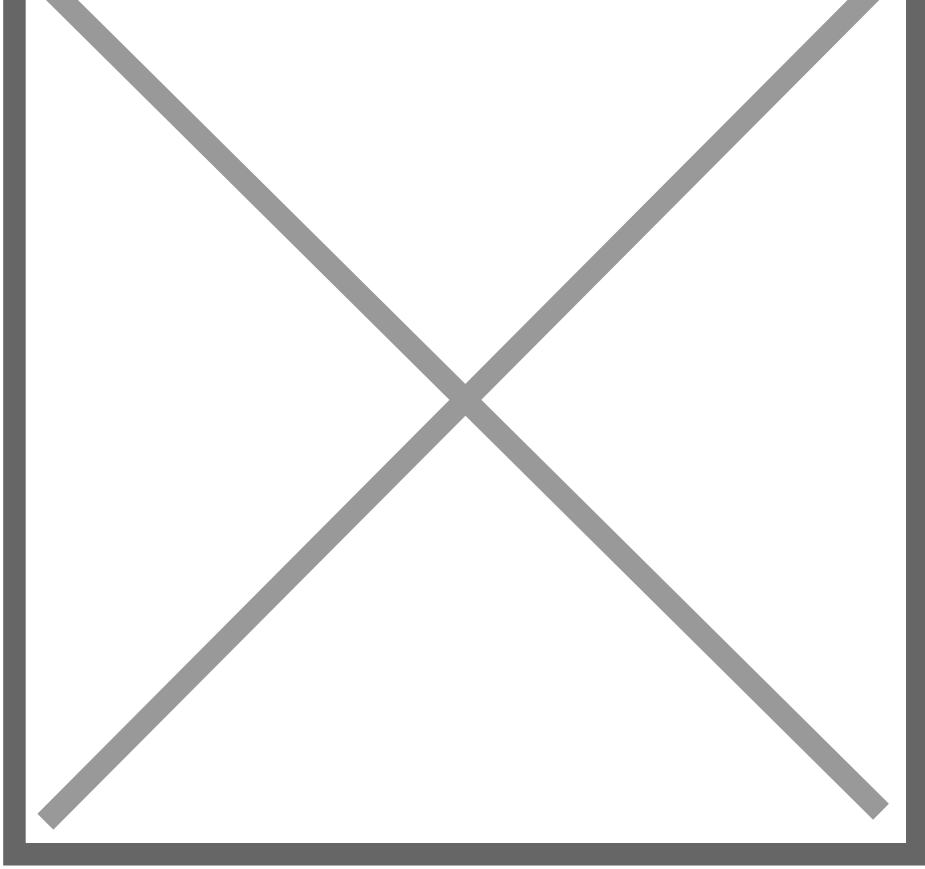

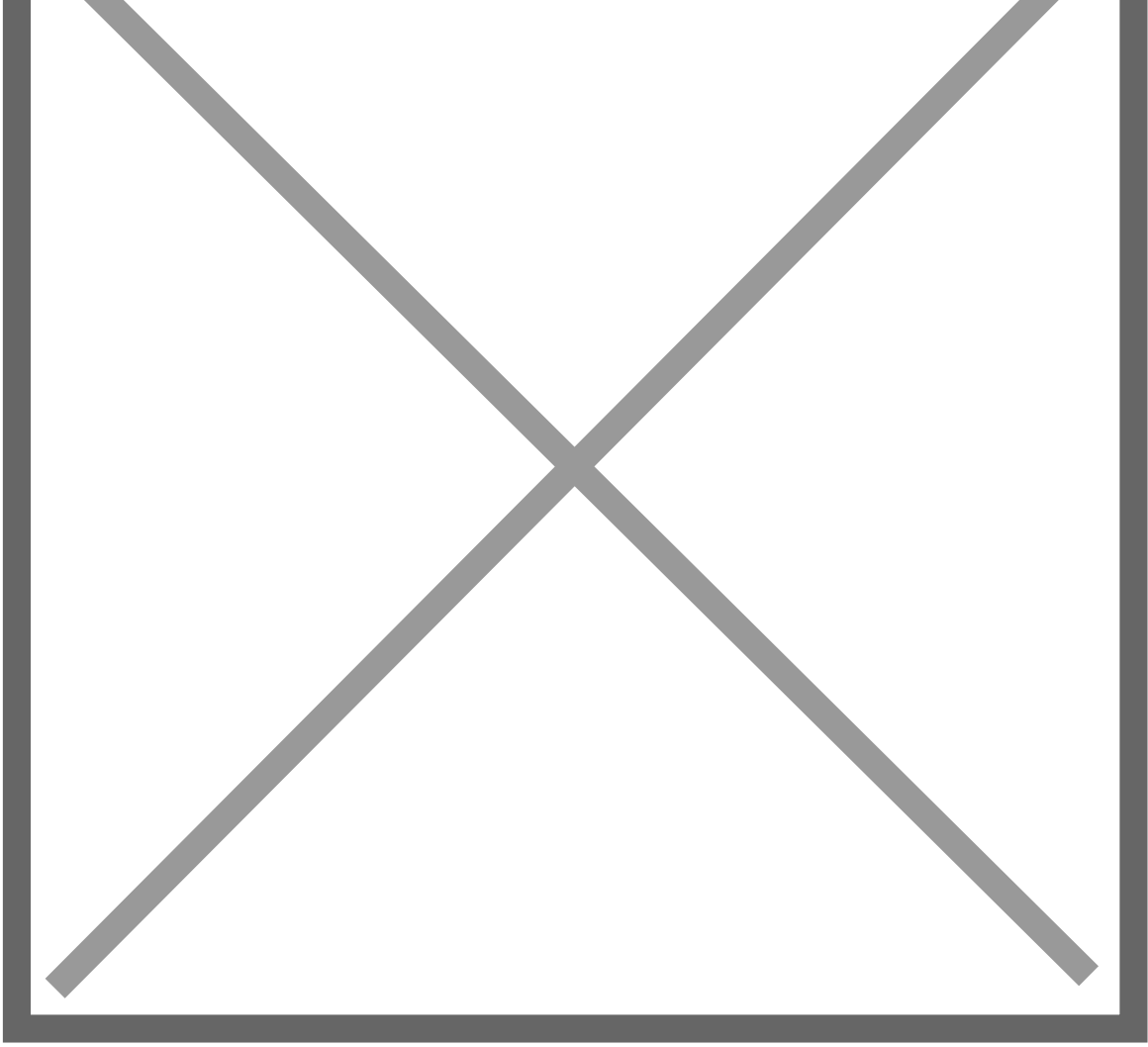

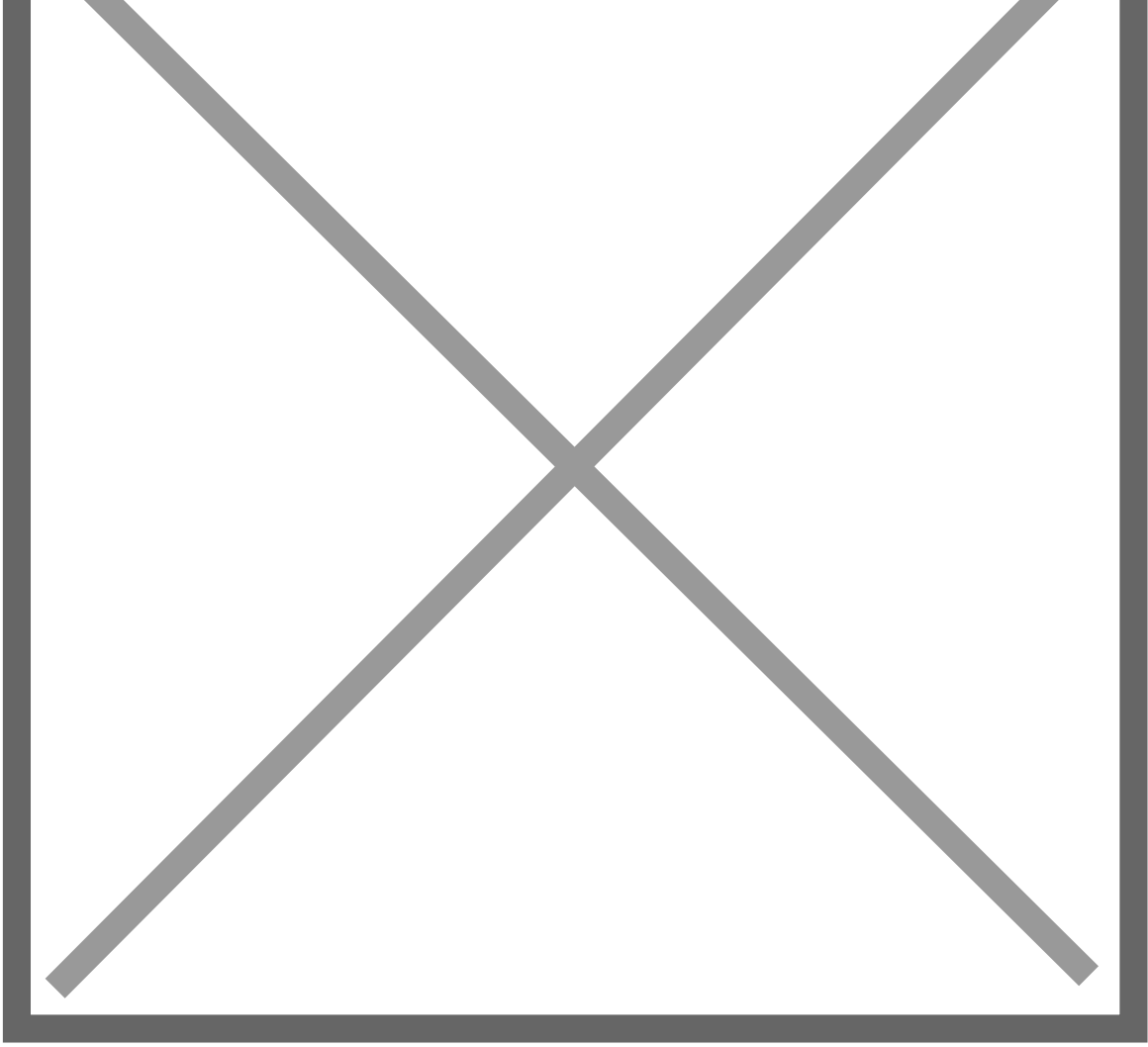

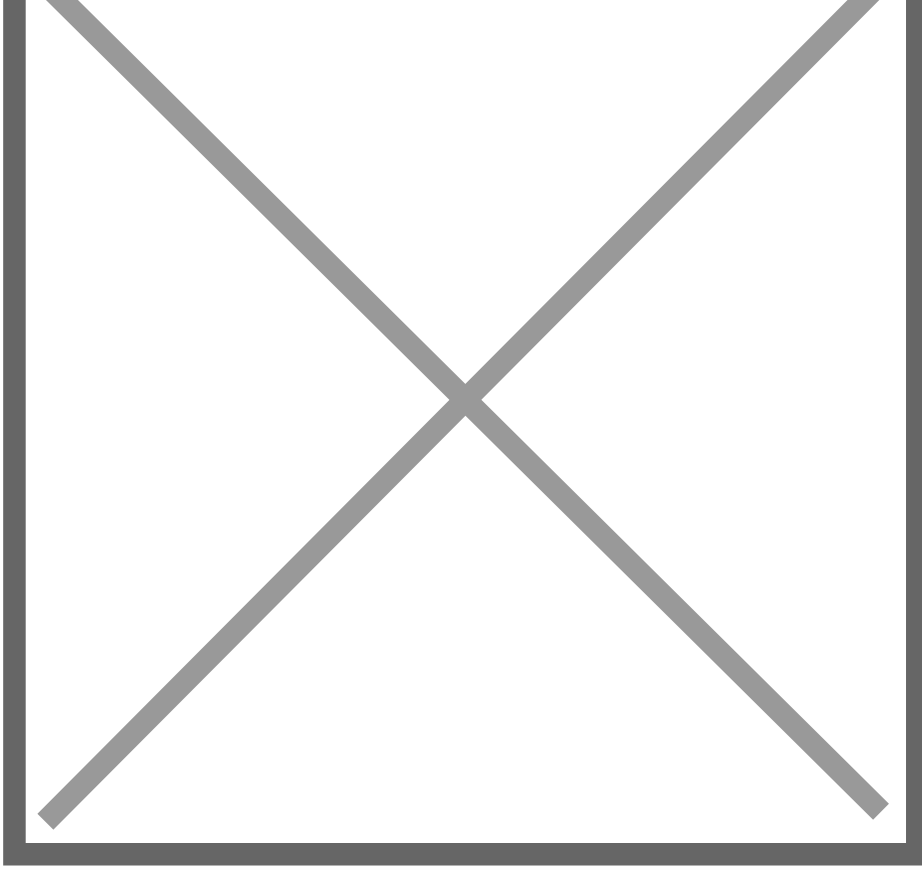
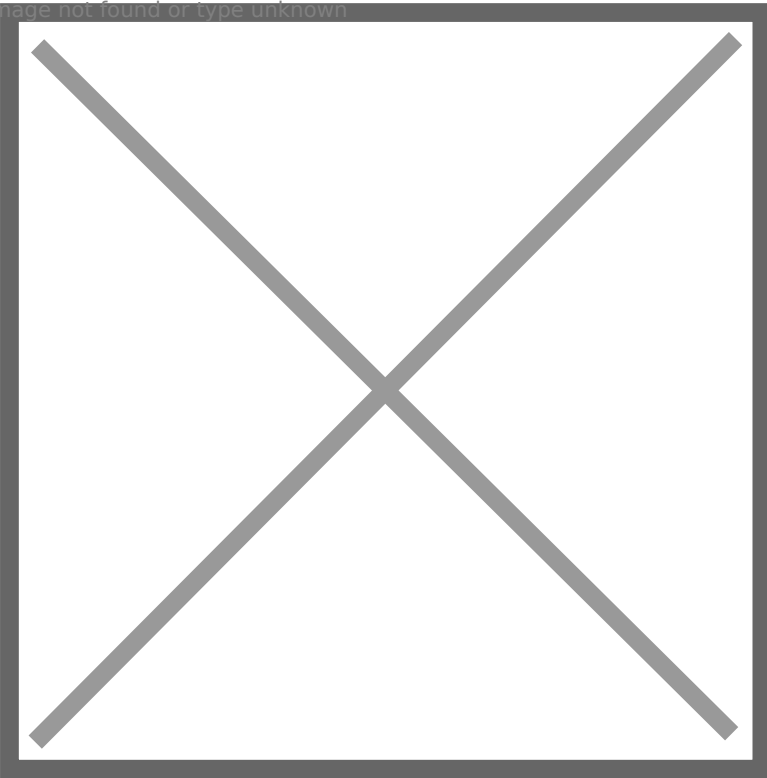
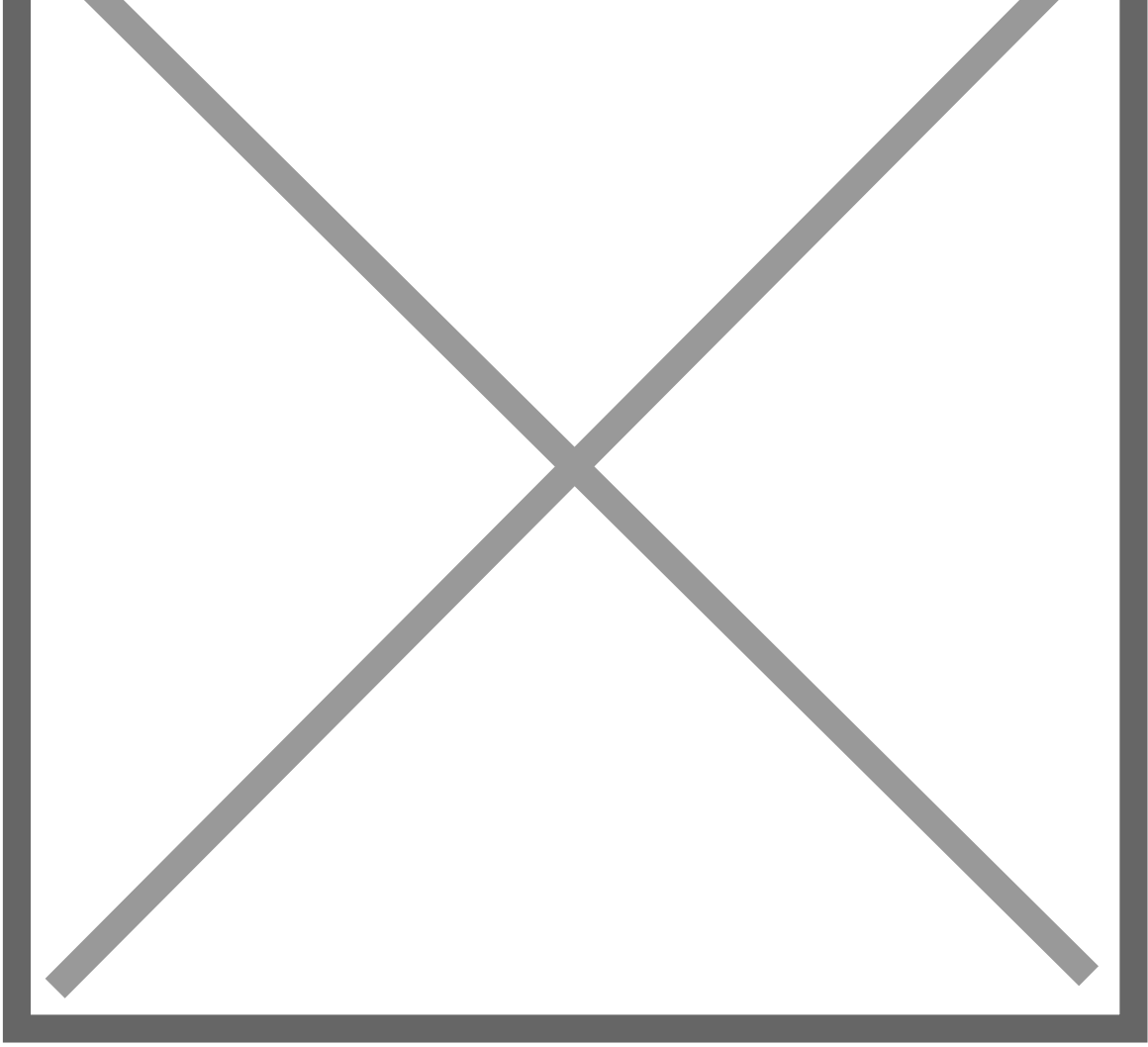
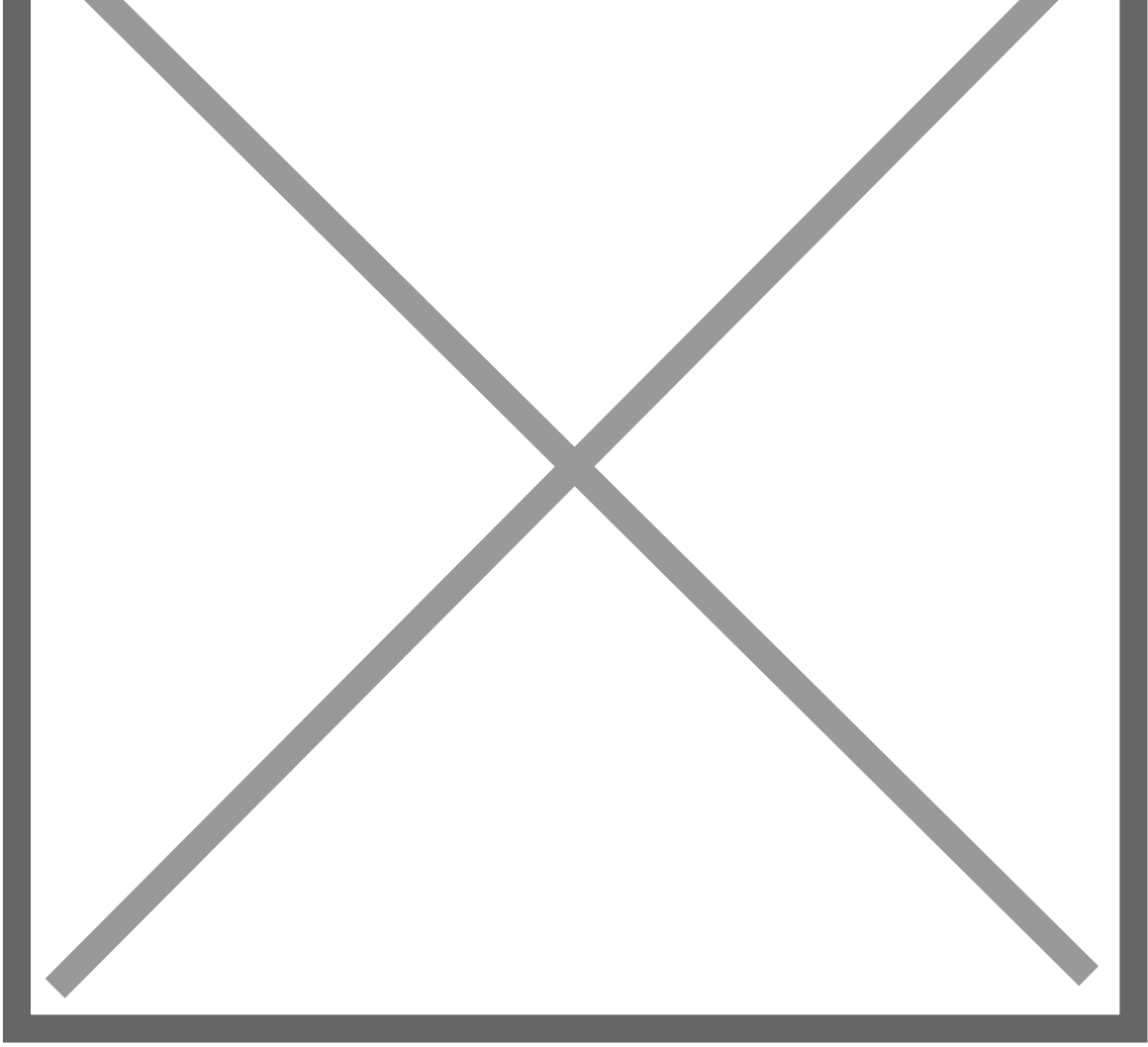
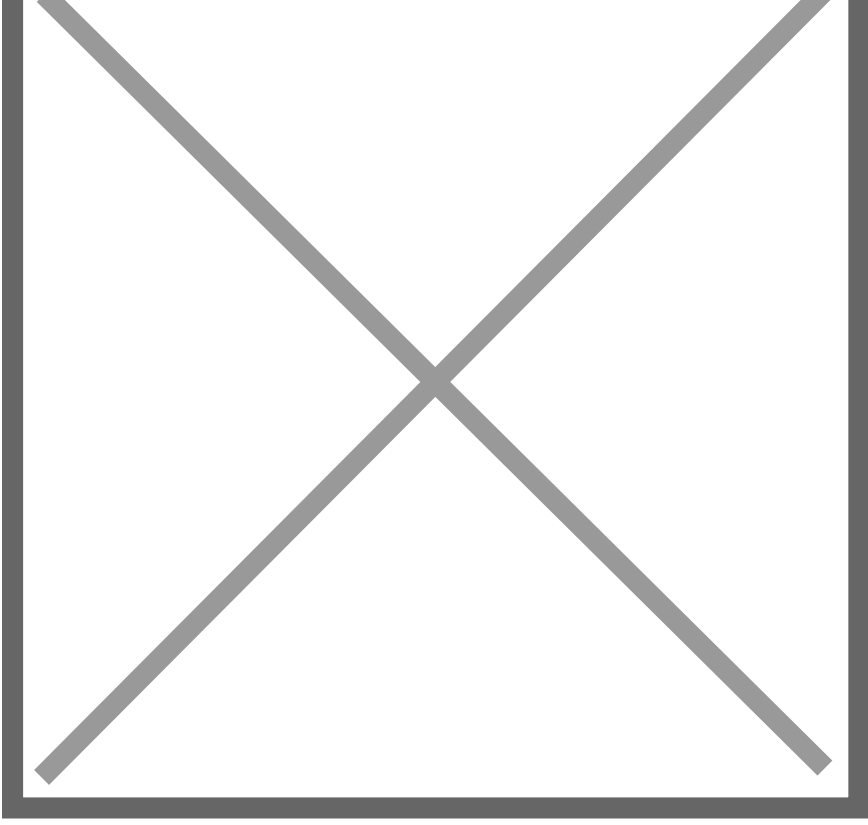

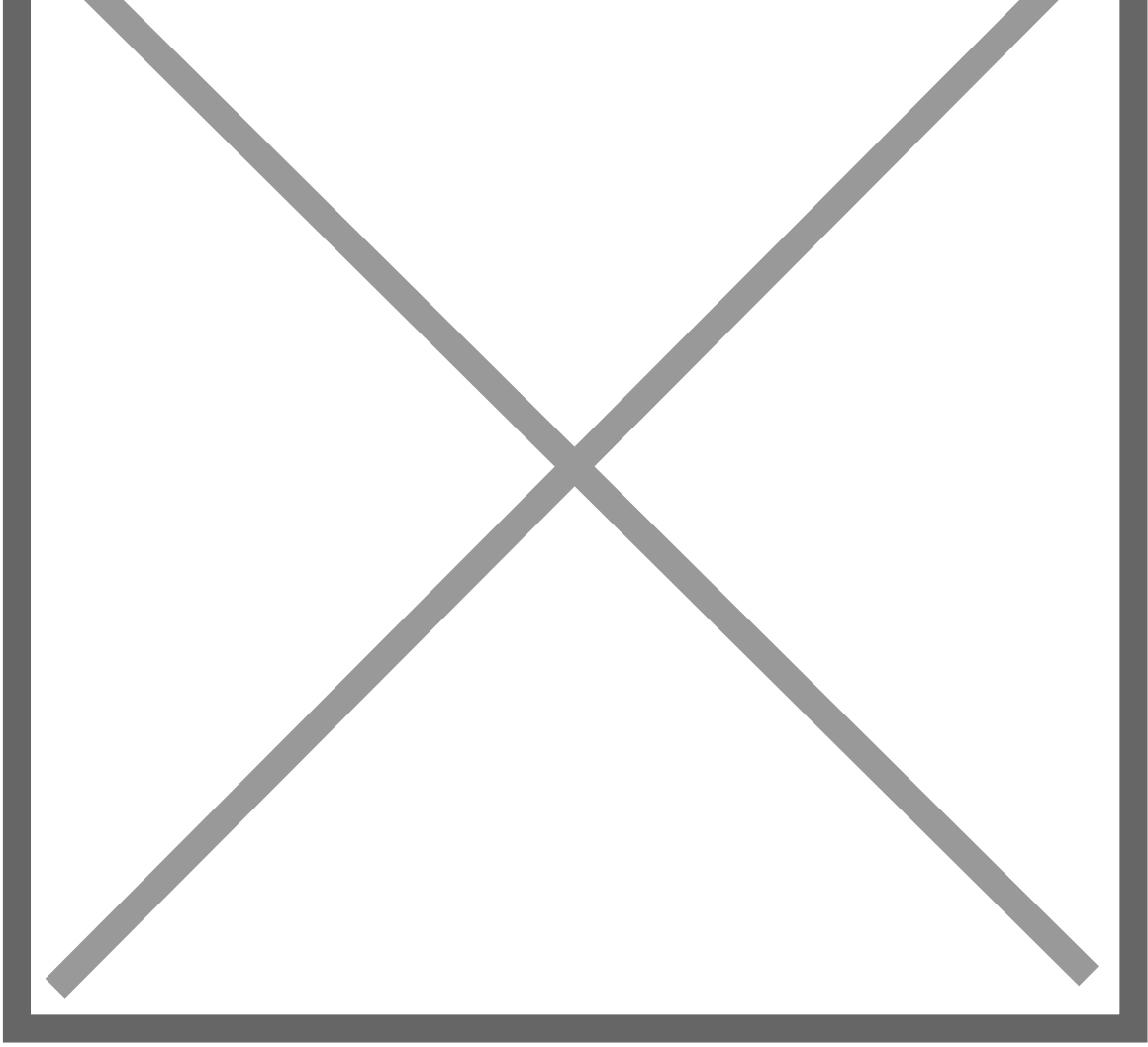
Image not found or type unknown

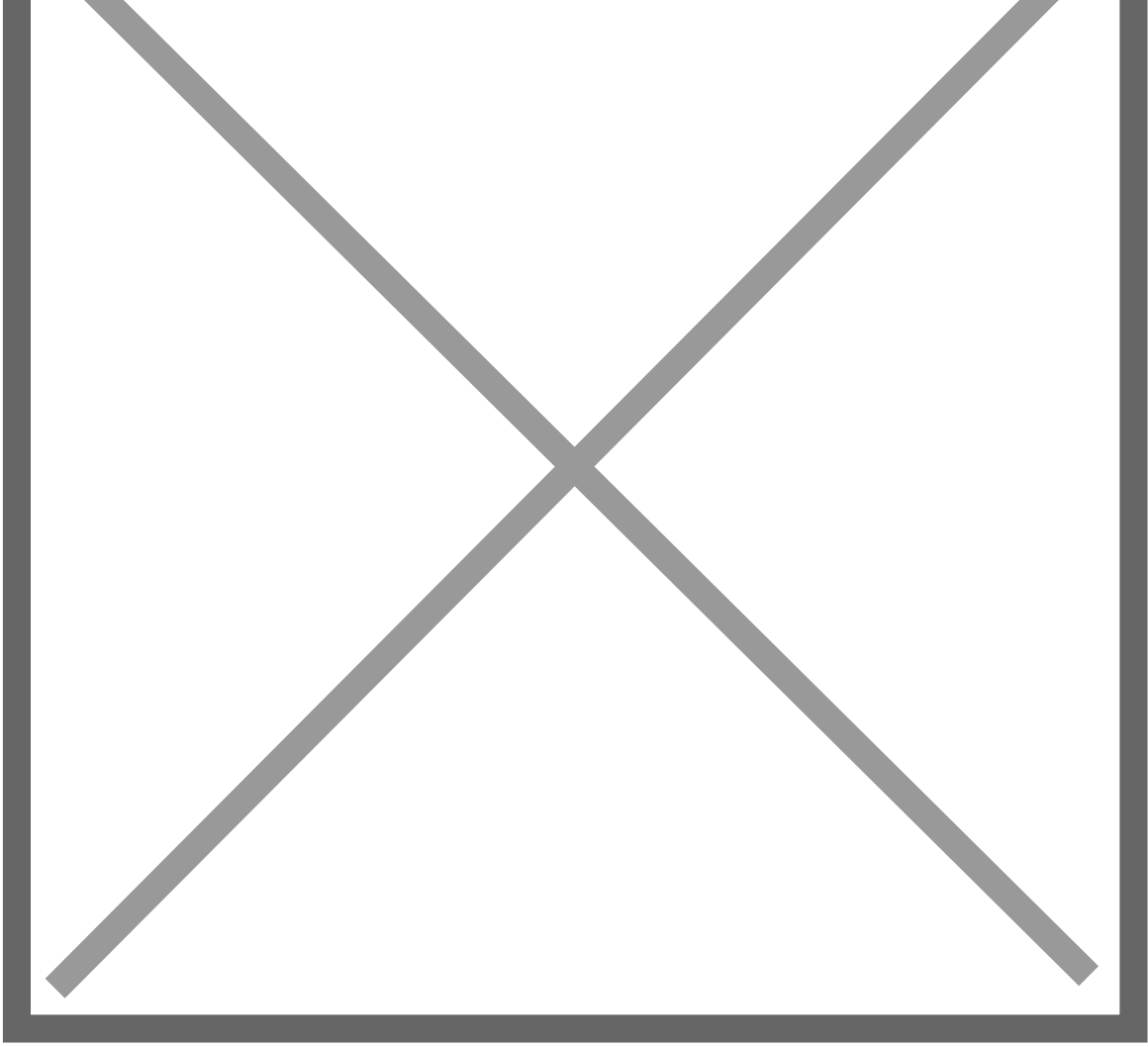

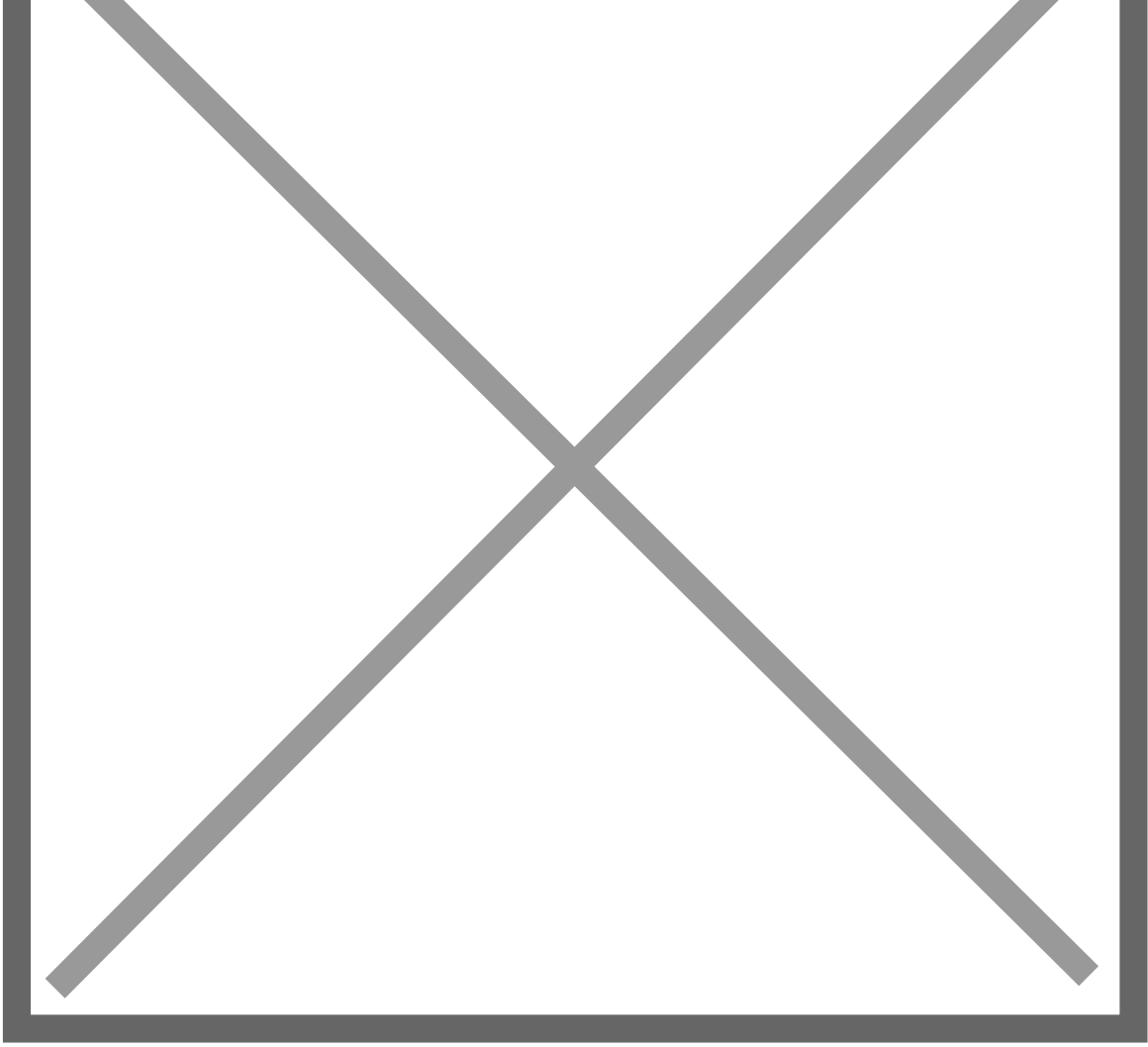

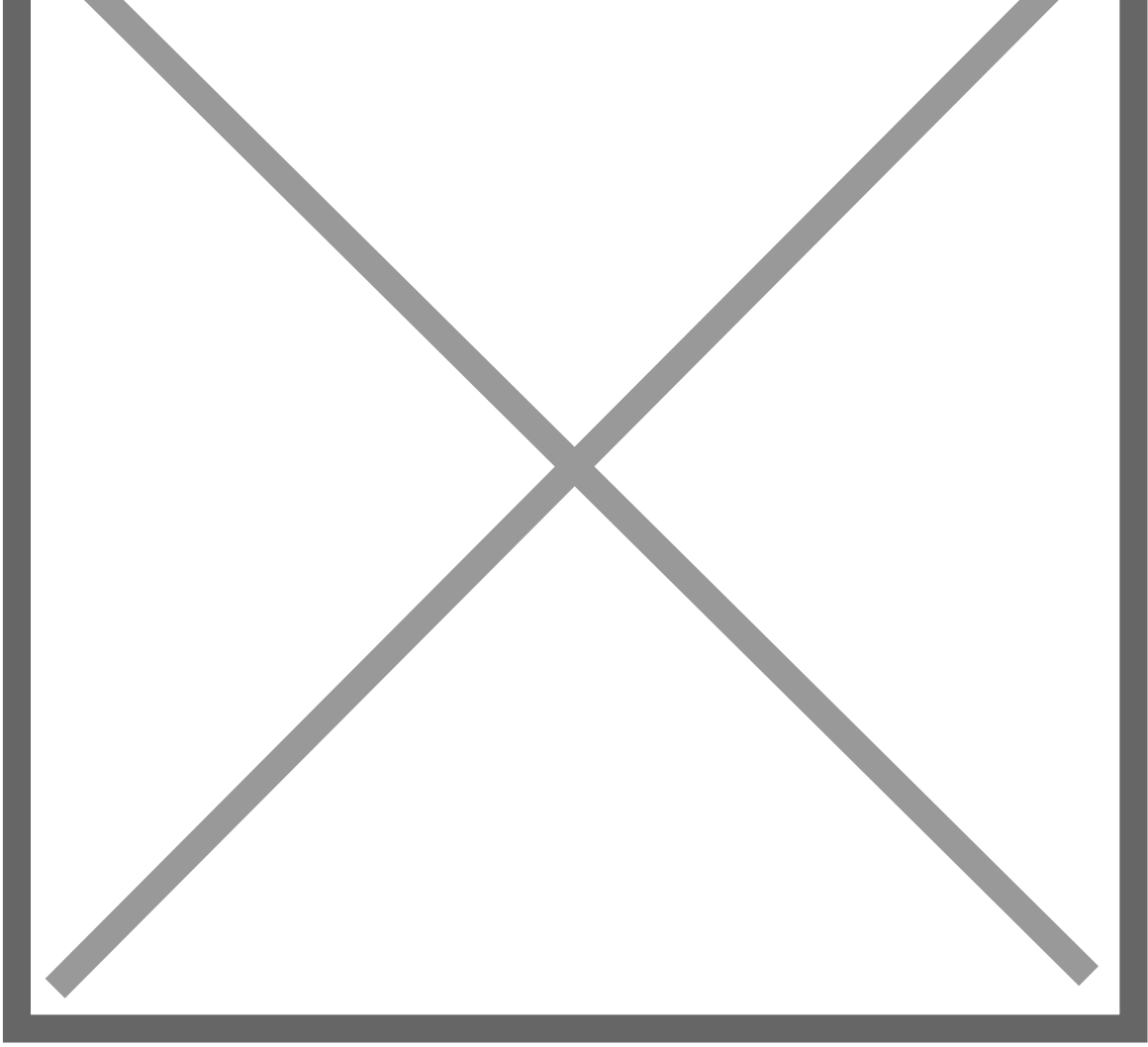

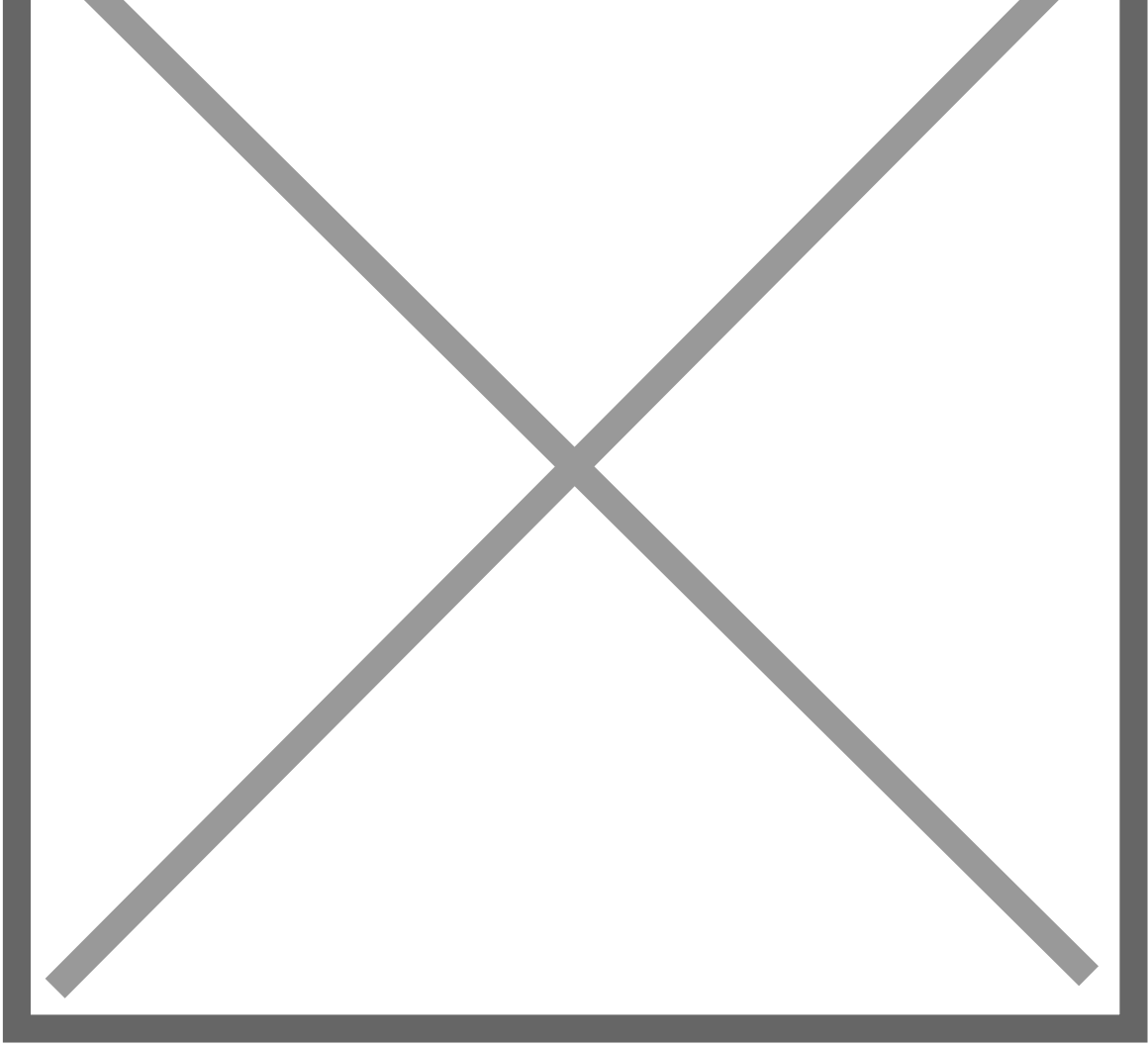

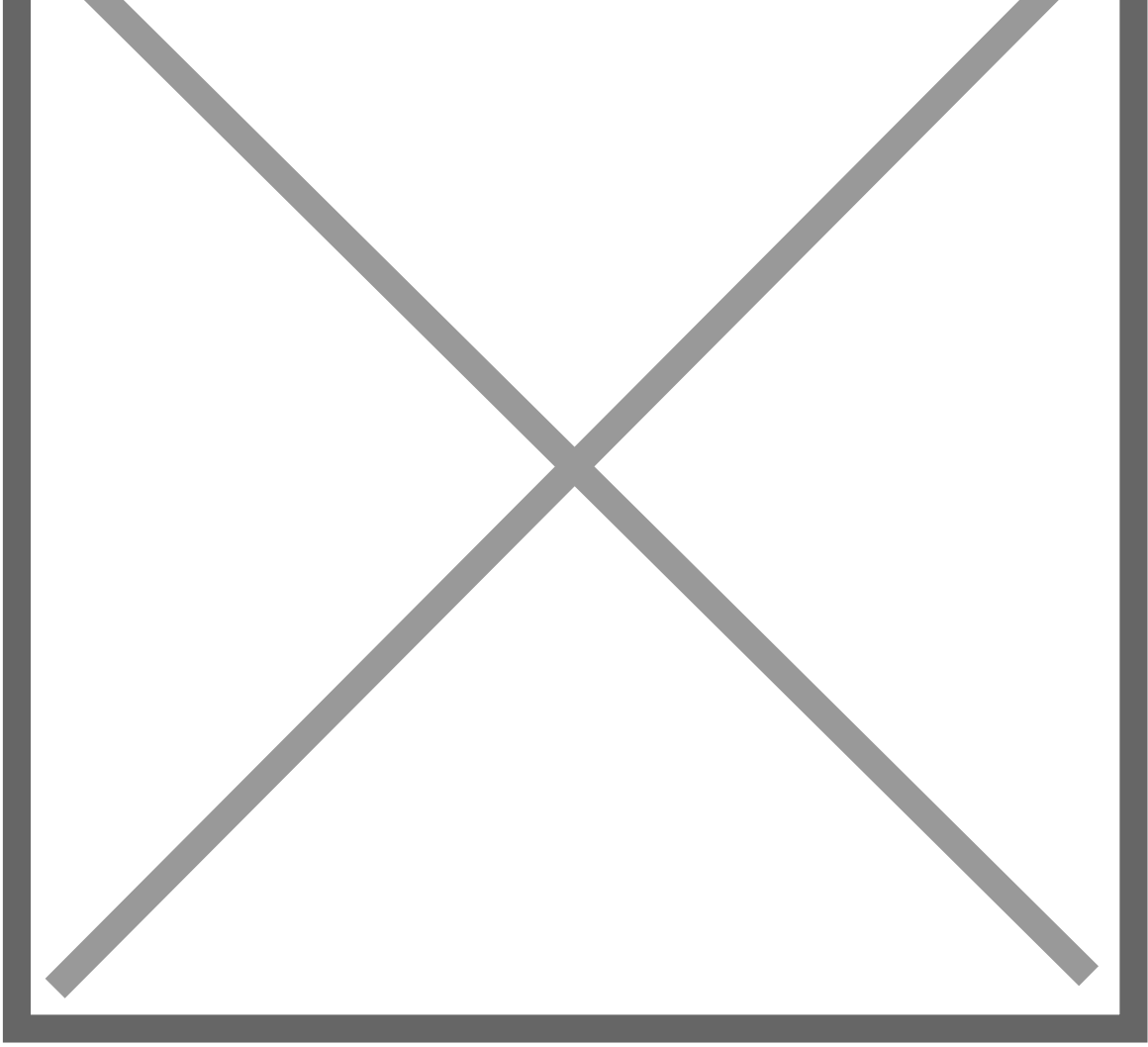

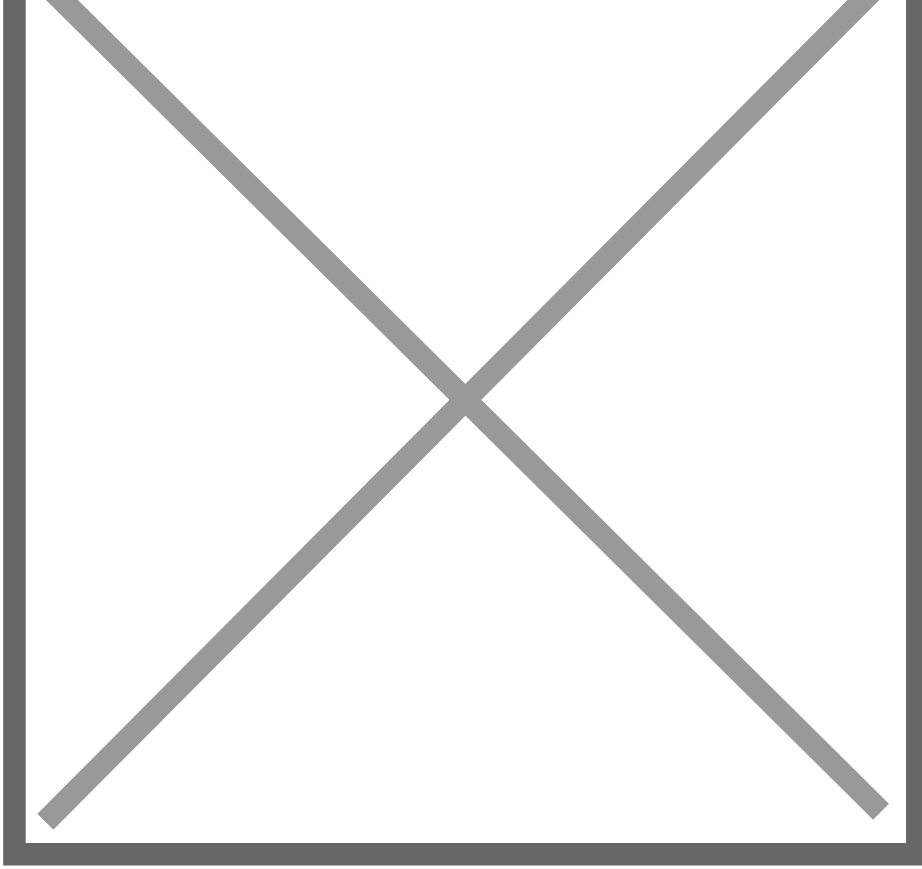
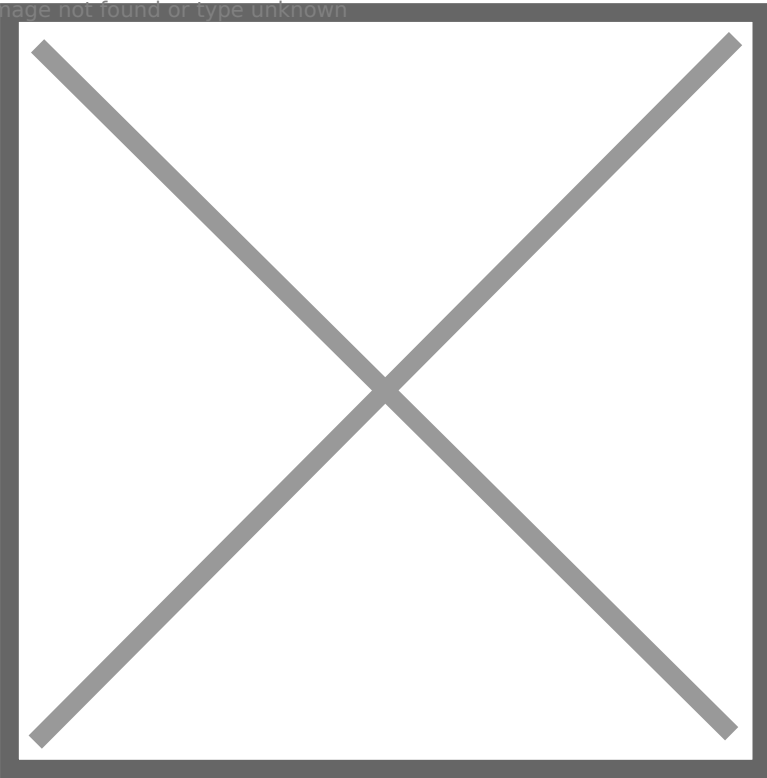
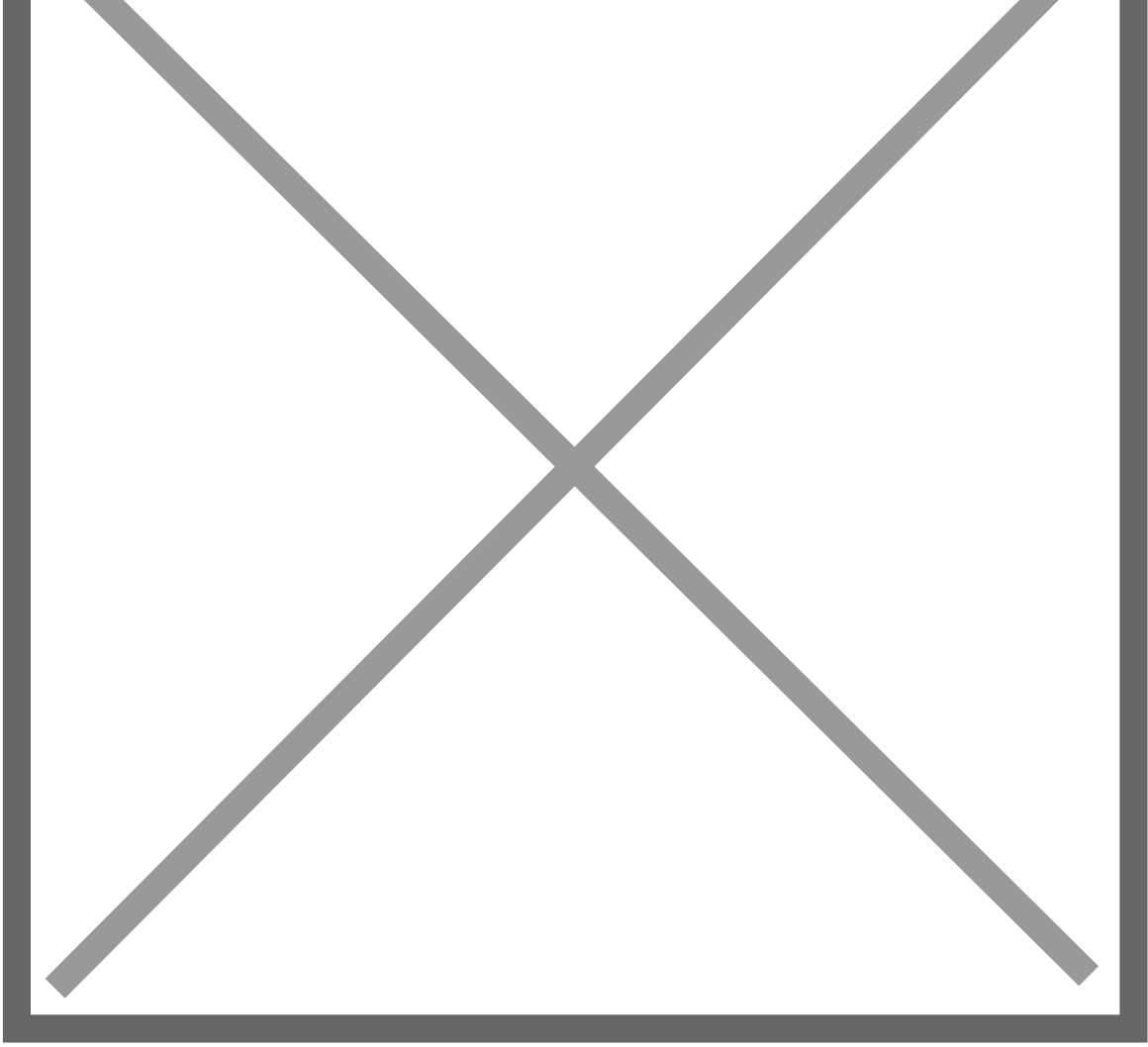
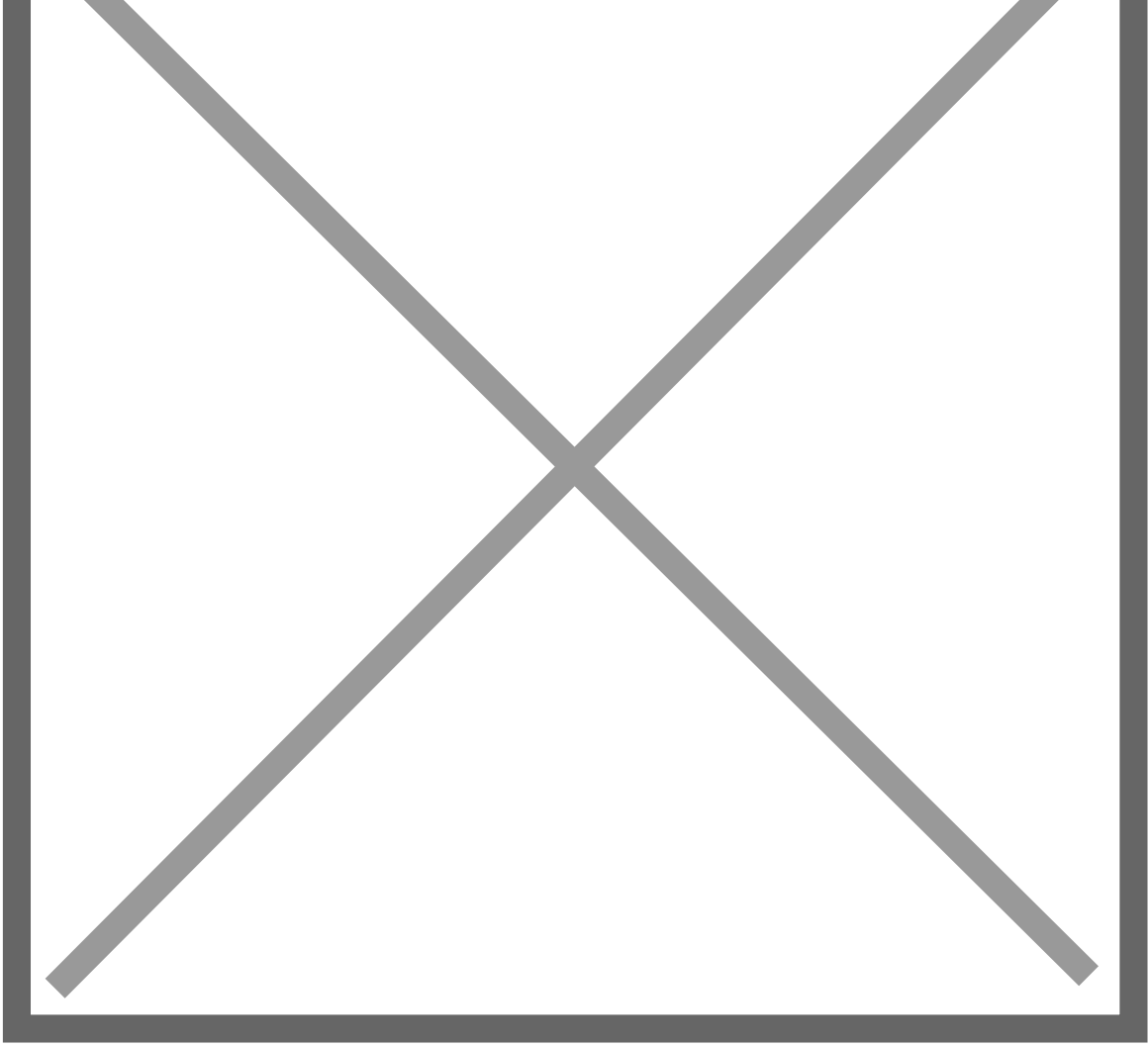
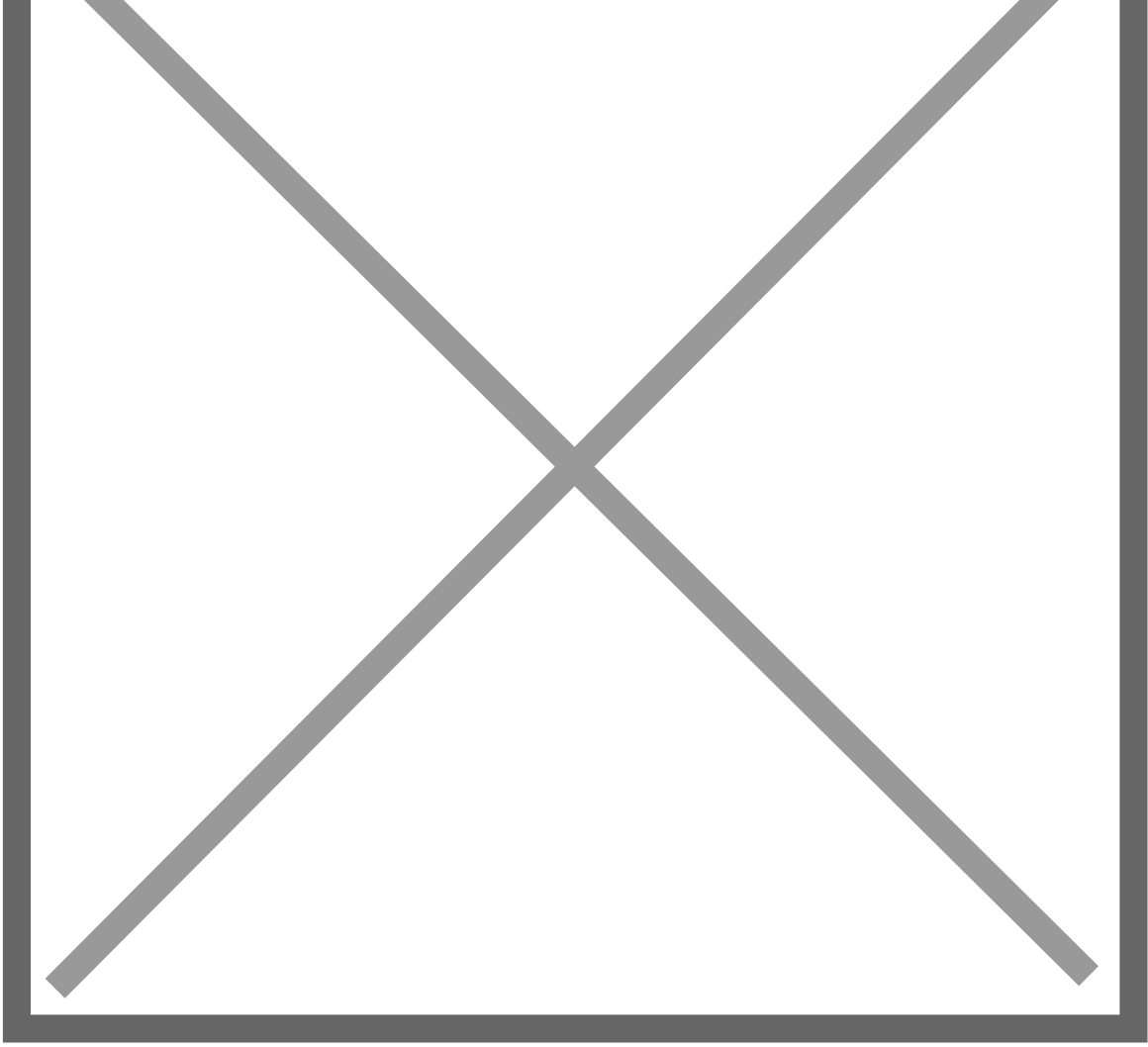

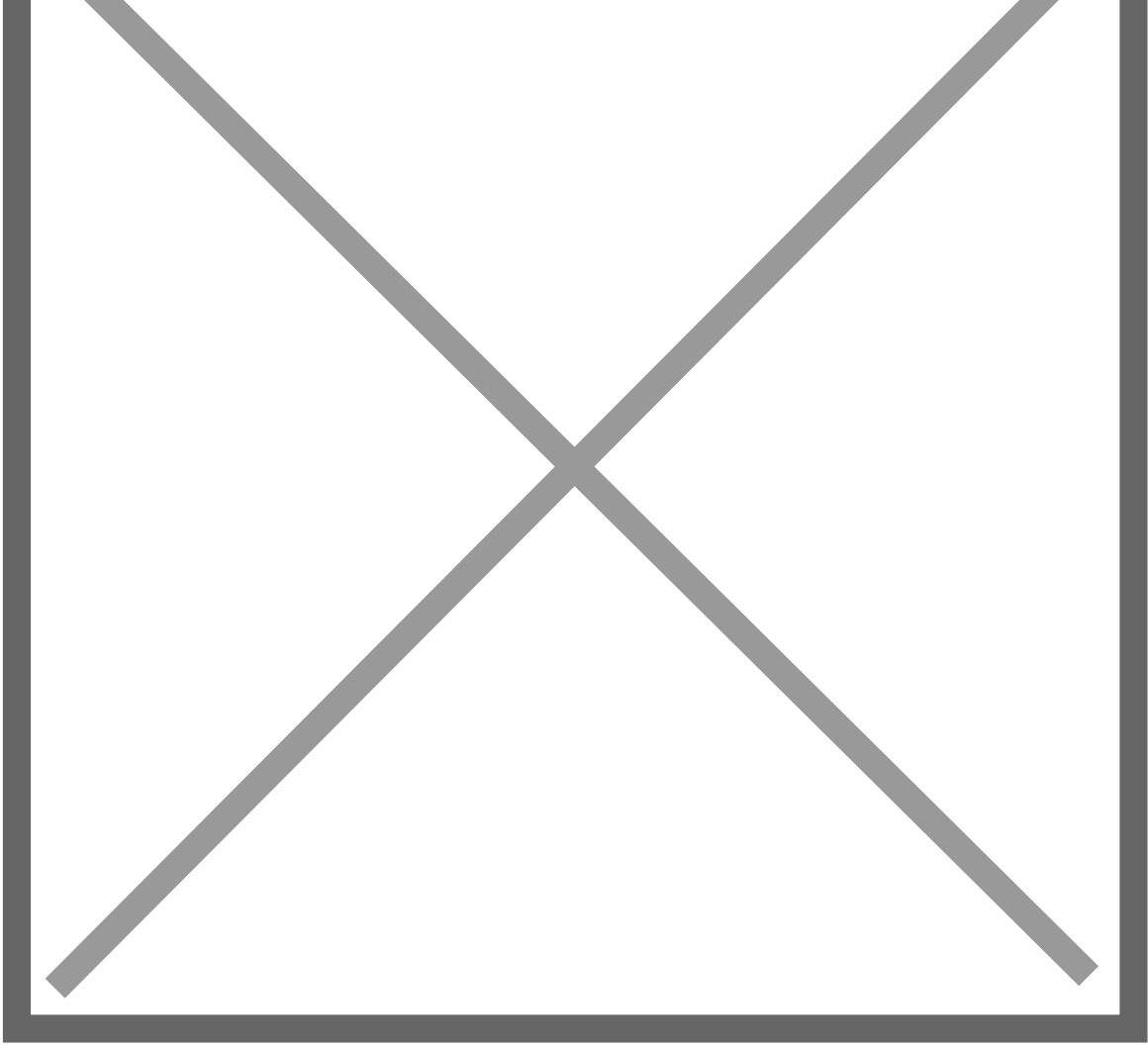
Image not found or type unknown

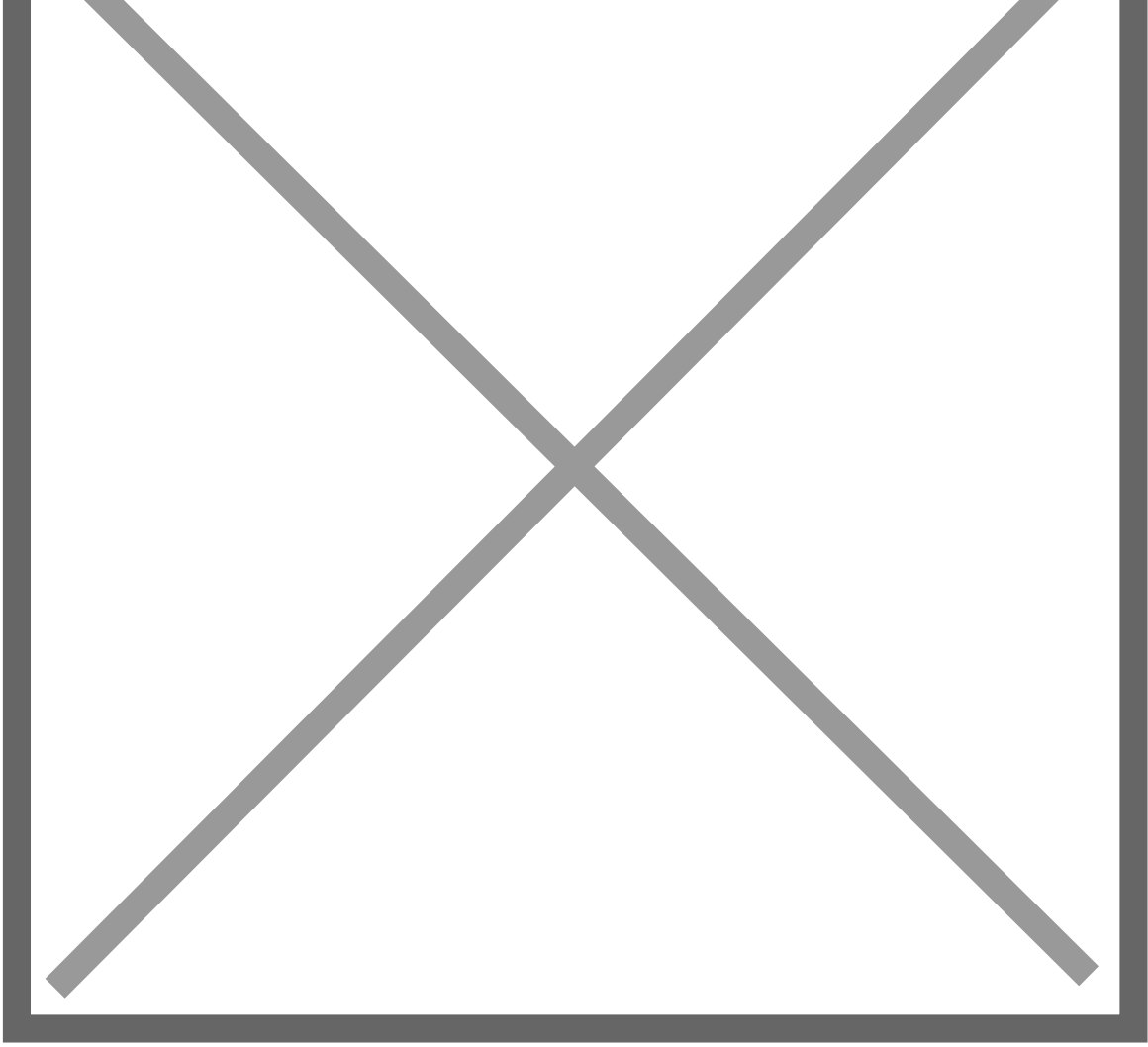

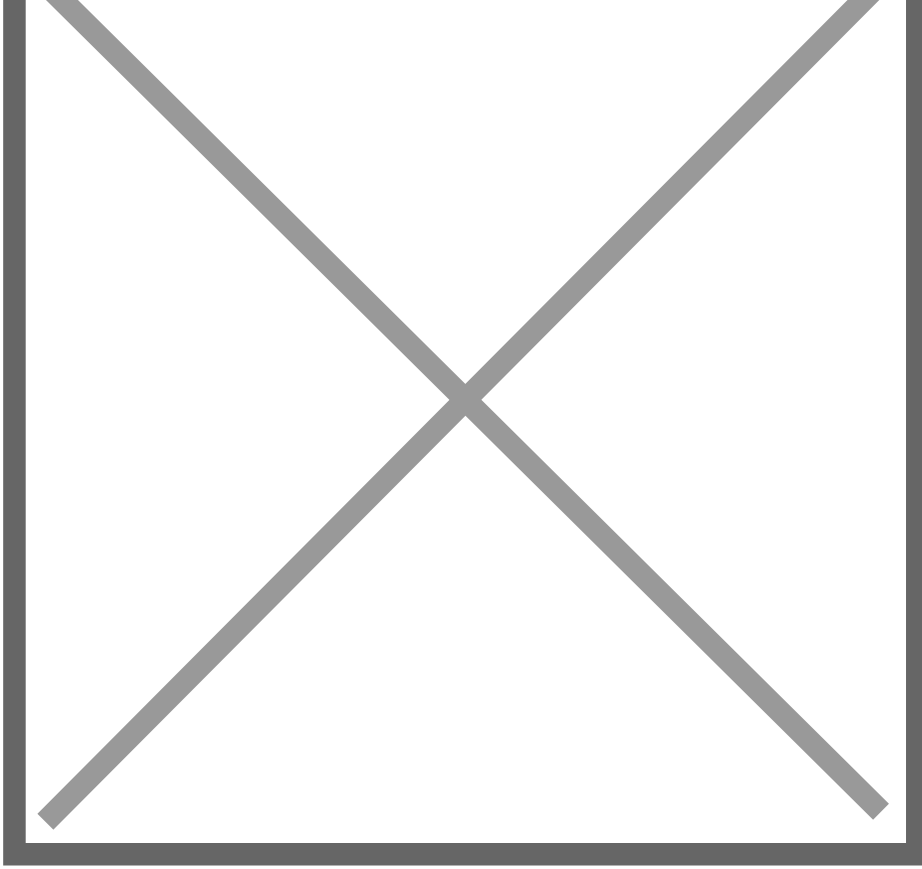

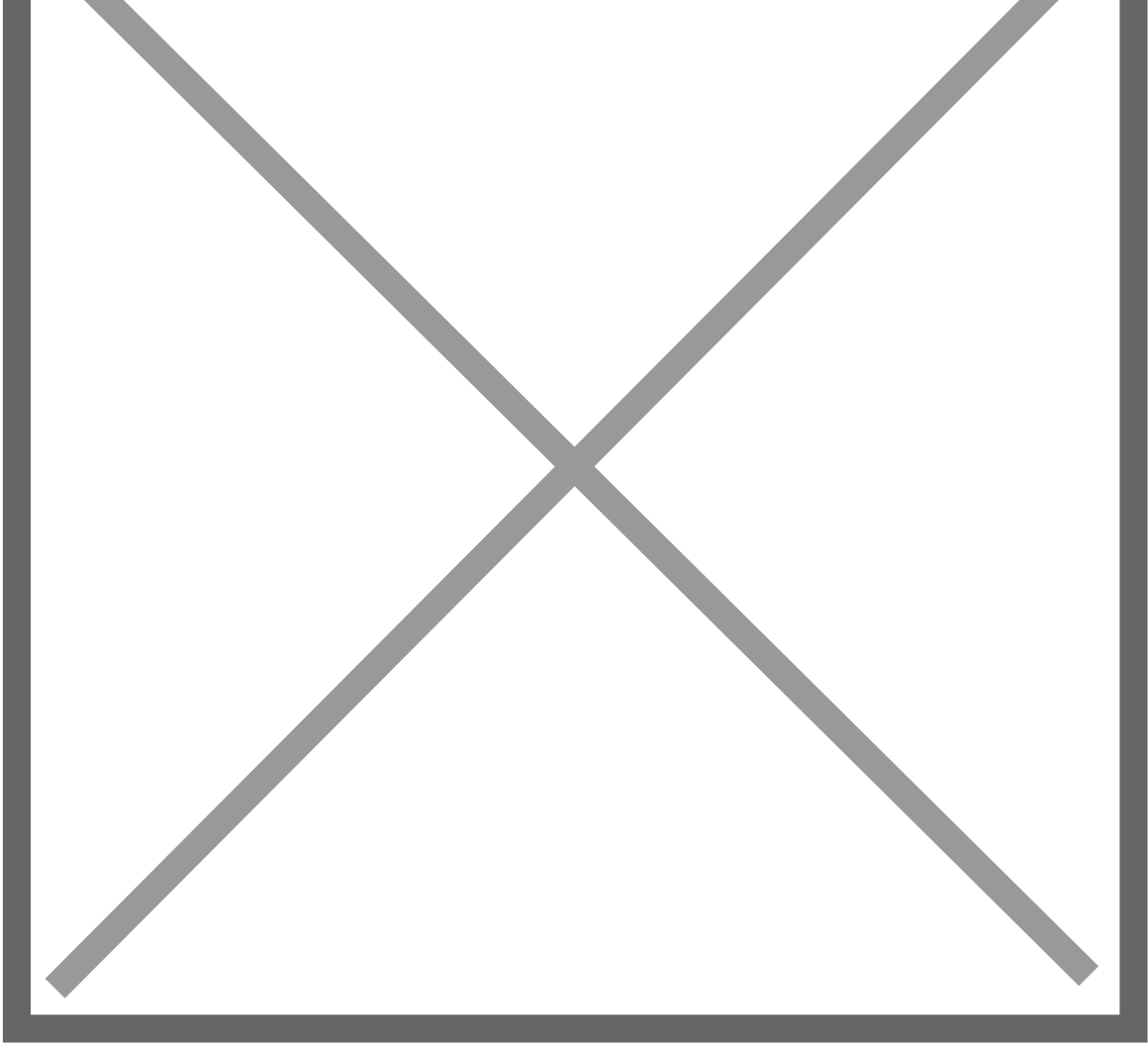
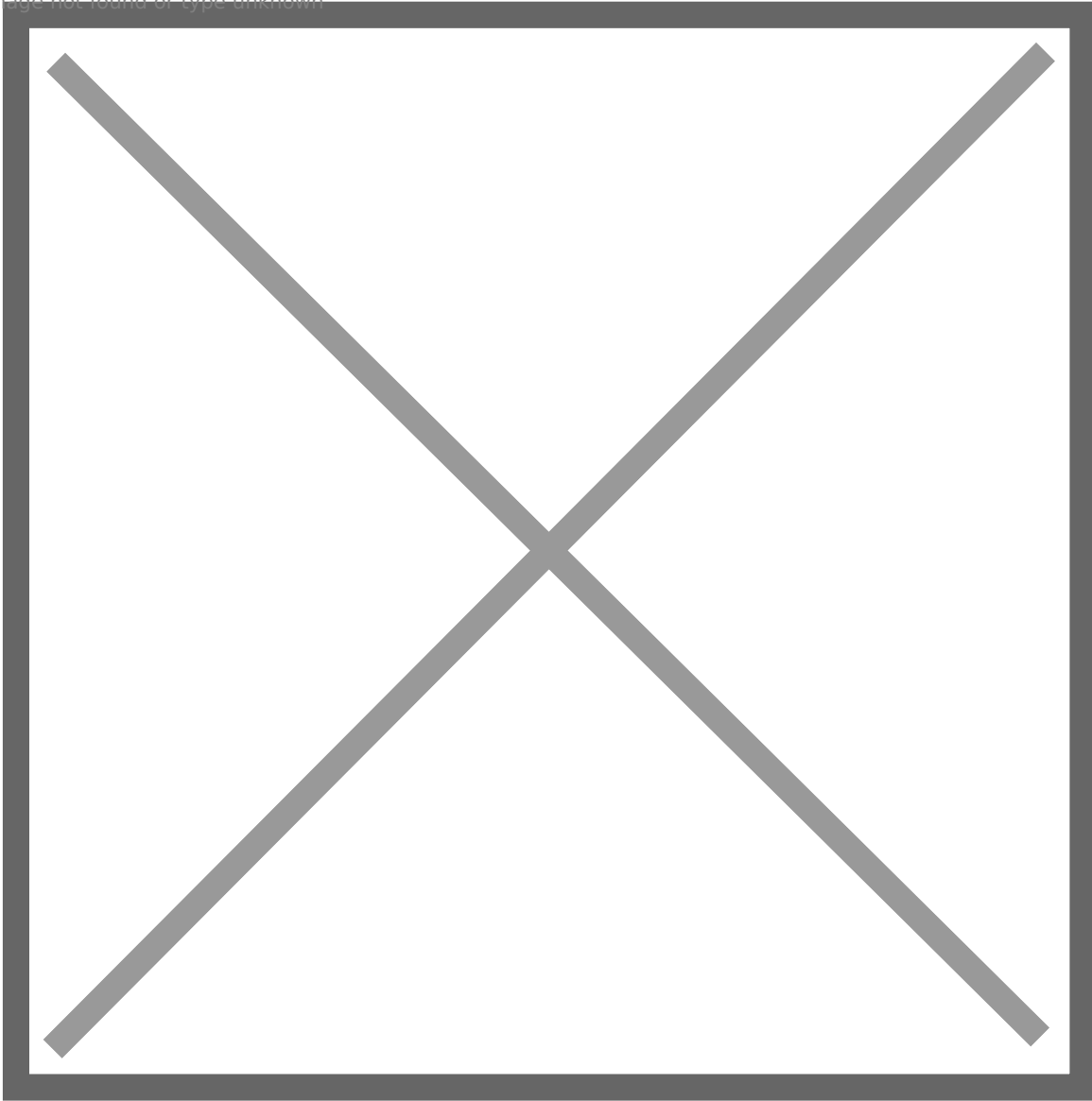

Image not found or type unknown

spc.rs